

په اهانی دوری دپوهاند کاکه کتاب ته یوه ڪته

دакتر عبدالرحمن زمانی

Ketabton.com

د رسالی پیڙنده

پر امانی دوری دپوهاند کاکر کتاب ته یوه کتنه

درسالی نوم:

ڈاکٹر عبدالرحمن زمانی

مؤلف:

د مُسکاخپرندو یہ مؤسسہ

ناشر:

۱۹۹۴ ماریز / ۲۰۱۵ میلادی

تاریخ چاپ:

Muskaapublishing@gmail.com

معلومات:

د مطالبو فهرست

سریزه 3
د کاکړ صاحب د کتاب نوی منبع یا سرچینه 5
د ډاکټر کاکړ دا منبع د انگریزانو د استخباراتو یو روپت دی 7
پر منشی علی احمد خان ورتپل شوی روپت دشیخ محبوب علی دی 11
د غزنی د مومندو میرزا علی احمد خان نه خو دربار منشی او نه هم 14
د دقیقو معلوماتو خاوند 14
نوی کننه او که د انگریزانو له فتنو ڈکو تبلیغاتو په پلویتوب تکراری خبرې؟ 17
د امانی رژیم پر وړاندی د انگریزی دسیسو او تو طئو خخه مطلق انکار: 18
د امانی نهضت د ناکامیدو په په خپله غازی امان الله خان او افغانانو په غاره اچول 19
د محمد ولی خان دروازی، غلام صدیق خان خرخی او د انگریزانو نورو مخالفو شخصیتونو بدnamول او پرهفوی د غازی امان الله خان 20
سره د خیانت تور لګول: 20
د حقایقو او واقعیتونو د پتې ساتلو هڅې 20
په تاریخ کې د سترې جعل کاري کوچنۍ یلګې 22
سرچینې 30

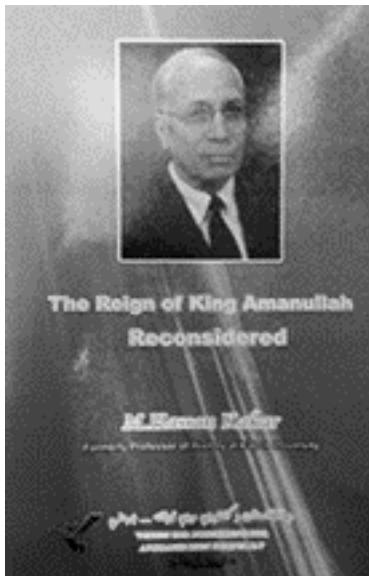
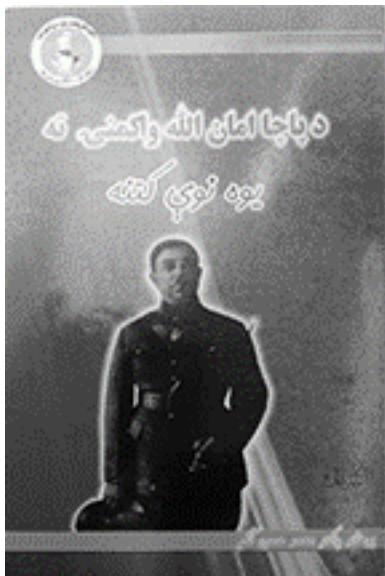
د افغان جرمن افلاين په ويب پايه کي د لوستونکو د تبصره اونظریاتو یوه برخه	32
له سويدين خخه محترم استاد سیستانی	32
له امریکي خخه محترم مهرپور فیض آبادی	33
د امریکي خخه محترمه میرمن ملالی موسی نظام	33
د جرماني خخه محترم زلمی کرزی	37
د کالیفورنیا خخه داکتر سید عبدالله کاظم	37
له هالند خخه محترم محمد ایاز نوری	39
له امریکي خخه محترم غزنوی غلزی	40
له امریکي خخه محترمه میرمن ملالی موسی نظام	41
محترم غزنوی غلزی ساکن امریکا	42
له سويدين خخه محترم استاد سیستانی	44
له امریکي خخه محترم غزنوی غلزی	46
دریمه برخه: پدي هکله د پوهانو مقالي	48
گرانوھیوادوالو، د داکتر کاکې کتاب د خپل د مأخذو فهرست خخه ایسته کړي!	48
نام رستم به از رستم	58
باید در انتظار جواب پوهاند صاحب کاکر باشیم	61
شناخت من از شاغلی داکتر صاحب کاکر	66

سریزه

محترم پوهاند ډاکټر محمد حسن کاکر، دکابل پوهنتون د تاریخ پخوانې استاد او سپین بیرې مشرته د هغوي ځینو شاگردانو د نومیالی افغان مؤرخ خطاب ورکړې او ځینو هم د هیواد د معاصر تاریخ د متخصص په نامه یاد کړیدئ.

ما د ۲۰۱۲ م کال د جنوری د میاشتې په اوه ويشهمه نیته د کلیفورنيا په شمال کې د افغانی کلتوري تولني په نوبت هغې غونډې کې چې د پوهاند صاحب حسن کاکر په وياري جوړه شوې وه، ويلي وو چې «زمونې» په ګران هیواد افغانستان کې لکه د اروابناد احمد علی خان کهزاد، میرغلام محمد غبار او پوهاند عبدالحی حبیبی په شان سترا مئرخین تیر شویدي. خو کاکر صاحب یواخینې کس دئ چې په تاریخ کې عالی علمي زده کړې لري، او پې ایچ ډی (دکتورا) یې پکې آخیستې ډه، دوې د تاریخ د استادې دنده هم پر منځ بولوې او د هغو لبو کسانو په ډله کې هم دئ چې هم یې د افغانستان د خارجه چارو د وزارت د آرشیف او هم د افغانستان دملی آرشیف د لټولو چانس درلودلې، د انگلستان د بریتانوی هند آرشیف خو به لانه یادومن او تر ټولو مهمه لادا چې او س خود مستبدو او مطلق العنانه رژیموندو تهدید او سانسور ویره هم نشته، نو خکه هیله لرم چې په تزدی راتلونکې کې د دوې په قلم د افغانستان د معاصر تاریخ په ډیرو تیارو برخورنا و اچول شي».

«د پاچا امان الله واکمنی، ته یوه نوی کتنه» د پوهاند صاحب د هغه کتاب نوم دئ چې په ۱۲۲ مخونو کې په ۲۰۰۵ ميلادي کال کې په جرمني کې د افغانستان د کلتوري ودې د تولني په همت، او په پیښور کې د دانش خپرندو بې تولني د تخنیکي خانګې لخوا چاپ شویدئ.

د دغه ليکني په تراود پوهاند پاکتر محمد حسن کاکر کتاب

د کتاب محترمه خپرندو بې تولنه د کتاب په پیلامې کې د یادښت په توګه د دغه کتاب د اهمیت په هکله ليکلي چې «د استاد کاکر» د پاچا امان الله واکمنی، ته یوه نوی کتنه "داسي په اثر دئ چې د امانی دورې په هکله د یو شمیر نويو منابعو په رنما کې ډير نوي تکي هم د تاریخ خپرونوکو، شاگردانو او مینه والو مخي ته بدې. دغه اثر په افغانی تاریخي خپرونو کې یوه په زره پوري اضافه ۵۵».»

زه پدغه لنده ليکنه کې د محترم کاکر صاحب د دغه کتاب محتوى ته لنده کتنه کوم، او ګورو چې د ددوې د دغه کتاب دنوم او محتوى تر منځ خومره

تفاوت موجود دئ؟ ددوې په وينا دغه نوي کتنې کې خه شئ نوي دي؟ د واقعیات او تحریفاتو په گډولو (یوځای کولو) سره ځنګه تاریخي پیښو ته جعلی روایات جوړیږي، او په پای کې په تاریخ کې درواغود ښتولو دپاره په موجودو منابعو او اسنادو کې څرنګه لاسوهنه شوې ده.

د کاکړ صاحب د کتاب نوي منبع یا سرچینه

مخکې لدې چې د پوهاند صاحب کاکړ د کتاب نورو اړخونو ته لار شم ، د تاریخي لیکنو د سرچینو د اهمیت په نظر کې نیولو سره به لوړۍ د دوې د دغه کتاب ترټولو مهمنې سرچینې باندې غږېږم . زه په پوره ډاه سره ويلاې شم چې ډاکټير صاحب کاکړ د تاریخ دیوه استاد او مؤرخ په توګه په تاریخ لیکنه کې د اسنادو او مدارکو د سموالي او کره توب په اهمیت تربل هر چا ډیر نبه پوهېږي . ماته د هغوي هغه وينا هم ډیره بنه په یاد ده چې په شمالی کلیفورنيا کې د افغانی کلتوري ټولنې په یوه محفل کې بې د محترم انجینئر صاحب وکیل متین او زما د «جنګ استرداد استقلال افغانستان، جبهه ډراموش شده ڇترال و کنر (حقایق نهفته و حرف های ناگفتہ جبهه چهارم) د کتاب د مخ کتنې په مناسبت کړي وه»

«تاریخ چې ترڅو په بنو شقه معلوماتو باندې بنا نه وي، هغه (کې) حقیقت ته رسیدل بیا مشکل وي. تاسې داسې و ګنئ چې یو خټګر که غواړي یو تعمیر جوړ کړي، هغه اصلی مواد چې ورسه نه وي، هغه تعمیر شوړېږي . په بل عبارت سره د تاریخ لیکلو دپاره لوړې شئ ضروري شقه مواد دي، او ډاکټير صاحب ډیر کوشش کړي...».

کاکړ صاحب د خپل دغه اثر د سرچینو او اسنادو په هکله د خپل کتاب په سریزه کې لیکلې چې «د پاچا امان اللہ د واکمنی په اړه په انګریزی او فارسي کې لیکنې ډیرې دي. د لته ماله هغه لیکنو نه کارا خیستې، چې د هغه وخت کسانو کښلي لکه د منشي علي احمد د پاچا امان اللہ لویدنه، د فيض محمد

کاتب کابل تر محاصری لاندې، د میر غلام محمد غبار افغانستان در مسیر تاریخ،...» (۲ مخ).

کاکړ صاحب د خپلې لو مرني سرچینې د اهمیت په هکله، په خاصه توګه دیوې نادرې نسخي په اهمیت چې له لندن خخه ورته بناغلي ډاکټر عبدالعلی ارغنداوي استولې ده، د اسي ټینګار کوي چې گواکې «منشي علي احمد، د امان الله نسکوريده، د برتانیې د حکومت خپرونه، لندن، ۱۹۲۹، ۳ لیکونکې د غزنې مومند، او د امان الله د دربار منشي او د معلوماتو خاوند و د ده دامان الله دورې په فارسي کې د دغه لیکنه د سکات په نامه یوه انگریز په انگریزی ارولې او اوس په لندن کې په برتاباني کتابتون کې خوندي ده. په دغې لیکنې کې د امان الله د واکمنې په هکله د غسي دقيق معلومات شته، چې په نورو اثرونو کې نه موندل کېږي» (۱۵۴ مخ).

په دغه کتاب کې د دغه نوې منبع پر اهمیت او د اچې لیکونکې یې د امان الله خان د دربار منشي او طبعاً امانی دورې په هکله د لو مرني لاس او مهمو معلوماتو خاوند وو، خو-څو څله اشاره او ټینګار شوې، بلکې تر شلو څلور زيات تري مطالب نقل شویدي.

دلته د یادونې ورده چې د امانی دورې د تاریخ سره زما د بې کچې مينې او تندې له امله خو کاله مخکې زه کاکړ صاحب سره د دغه سند په موجودیت خبر او د هغوي سره د بنو اريکو او کتابونو او اسنادو د تبادلي د سابقې په نظر کې نیولو سره ډاده و م، چې زما هيله به ومني او دا سند به د لوستلو د پاره راکړي. خو جناب کاکړ صاحب نه یواحې دا چې ماته د دغه سند د کاپې کولو، او یا د هغوي په موجودیت کې د لوستلو اجازه رانکړه، بلکې د حیرانتیا خبره خولا دا وه چې ماته یې د هغه د بنودلو خخه هم ډده وکړه. زه د محترم کاکړ صاحب په دغه روې لو مرني متاثره شوم، خو بیا مې د ځان سره فکر و کړ چې خير دئ، ھينې کسان غواړي چه مهم اسناد یواحې د هغوي په

انحصار کې اوسي، خود دغه مهم اثر د پیدا کولو تلوسه مې لانوره هم زياته شوه. په پاپي کې زه بريالي شوم چې د خپلو خيرنيزو كتابونو د پاره د اسنادو د پیدا کولو په له کې د بريتانوي هند د ارشيف خخه د نورو اسنادو په ترڅ کې دا اثر هم لاسته را ورم، او کاکړ صاحب ته يې هم ونبایم، او پرهغوې يې تصدق کرم چې «هو! دا هماګه ليکنه ۵۵».

زه ددغه اثر په لوستلو سره د کاکړ صاحب د دغه غير عادي چلنډ په راز پوه شوم، او پوه شوم چې د آشنا ليکنه مې خو كاله د مخه د انگلستان په آرشيف کې کتلي وه. او د اراته ثابته شوه چې دا ليکنه نه يواخي د منشي علي احمد خان نه ده، بلکې منشي علي احمد خان هم هیڅ وخت د غازی امان الله خان منشي نه وو او د خپريدو کال يې هم د ۱۹۲۹ پر ئای ۱۹۳۰ م کال، او د خپريدو ئاي يې هم لندن نه بلکې د هندوستان ډيلې وو.

د پاکټر کاکړ دا منبع د انګریز افو د استخباراتو یو روپت دئ

هو! هغه ليکنه چه کاکړ صاحب پرې د خپل كتاب تربود معتبرې، نادرې او مهمې سرچينې په توګه استناد کوي، او د غازی امان الله خان د دربار د منشي (?) د غزنې د مومندو د علي احمد خان په نوم يې يادوي، The Fall of Amanullah یا د امان الله سقوط نو ميرېي، چې د خپريدو کال يې ۱۹۳۰ م کال دئ.

داليکنه د افغانستان او د هغې د پولو (سرحدونو) په هکله د انگریزی استخباراتو د پتو اسنادو د دوسیو په فهرست کې چې او سله محرميته

The fall of Amanullah.

Translated from the Persian of Shaikh Ali Mahboub by Maj Robert Noel Girling Scott

Foreign & Political Department,
Mar 1930

Physical description: [2], 61p.
map, 33cm.

File number: L/P&S/20/B289

Notes: Secret

Delhi: Government of India
Press, 1930

راوتلي او يوه برخه یې د خيرونکو
پرمخ پرانیستل شوي، په لاندې
ډول پیژندل شویده:

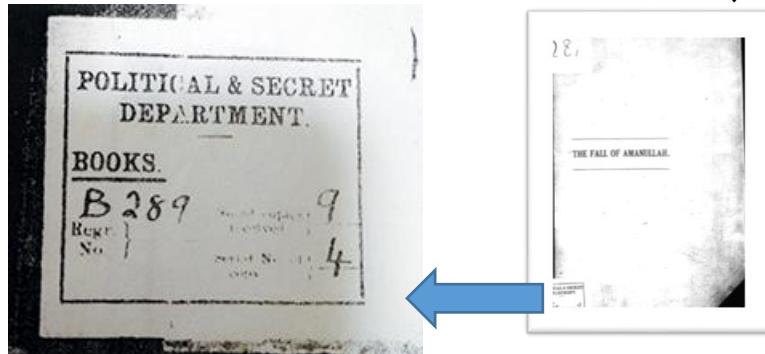
د امان لله سقوط

د شیخ علی محبوب د فارسي خخه
د تورن را برت نوئل ګيرلينگ
سکاټ ژباره

د باندانيو او سیاسي چارو خانګه،
د ۱۹۳۰ کال د مارچ میاشت
فزيکي مشخصات: ۲۱ پاني او
نقشه

د دوسیبی نمبر L/P&S/20/B289
یادونه: پت (محرم)

ډيلې، د هند د حکومت چاپخای ۱۹۳۰.

داليکنه چې د پوهاند کاکړ او نورو لخوا په جعلی توګه د غازی امان الله خان د دربار پر جعلی منشي باندي تپل شوي، د افغانستان د خپلواکۍ د ګټونکي غازی امان الله خان پر وراندي د انگريزي هيرو تخريبي تبلیغاتو سرچينه، (۲۱) مخه لري، او د غزنې او د هغې د شاوخوا سيمو یوه هغه نقشه هم پکي ئاي پر ئاي شوي چې په بريتاني هند کې د انگريزانو استخباراتي ماموريتو جوره کړيد.

داليکنه په لسو برخو کې تنظيم شويده چې لوړۍ برخه کې بې د سر خبری، دوهمه کې د افغانستان د پرمختګ د پاره د غازی امان الله خان اصلاحاتو، دريمه برخه کې اروپا ته د غازی امان الله خان سفر او هغه پیښې چې په دغه موډه کې شوي، خلورمه برخه کې د سفر نه د غازی امان الله خان راستنیدل و د لوبي جرګي جوړول، پنځمه برخه کې د اغتشاشاتو عوامل، شپږمه برخه کې د شينوارو اغتشاش، پرکابل د حبيب الله کلکاني حمله او قندھار ته د غازی امان الله خان روانيدل، او مه برخه کې د کندھار پیښې، اتمه برخه کې قندھار ته د عنایت الله خان رسیدل، د مقر پیښې او هرات ته د تګ تياری، نهمه برخه کې د غازی امان الله خان په چارو کې د روسيې او ایران د لچسپې، او لسمه برخه کې د غزنې پر لوري د غازی امان الله خان پرمختګ او بیا د افغانستان نه وتل راغلي دي.

د افغانستان په هکله په لنډن کې د بريتاني هند په دفتر پوري مریوط د انگريزانو په آرشيف کې د موجودو اسنادو په لړ کې پر محربانه رپوټونو، مكتوبونو، تلګرامونو او ورخنيو استخباراتي رپوټونو سربيره چې د خیرونکو او مؤرخيونو د پاره اهمیت او تاريخي ارزښت لري، د لارو، پولو، اشخاصو او قامونو، او ګلنیو رپوټونو په شان داسي اسناد هم شته چې د انگريزي استعمار د پاره یې سوق الجيسي ارزښت درلود.

البته د خو ګلنو رپوټونو په ترڅ کې دا د آرشيف یواخینې رپوت هم ندئ. په لاندني جدول کې دا داول ګن شمير رپونه شامل دي:

د بریتانوی هند د انگریزی مسلمانو ایجنتیانو او مأمورینو لخوا د ۱۹۰۷ او ۱۹۴۱ کلونو تر منع د جوړو شوو روپویونو خویلکې

<p>Final report on Afghanistan by Fakir Saiyid Iftikhar-ud-Din, British Agent at Kabul. [Government of India Foreign Department], 1907-1910.</p>	<p>په کابل کې د انگریزانو د ایجنت فقیر سید افتخار الدین لخوا د افغانستان په هکله وروستني رپوت [د هند د حکومت د باندニيو چارو دفتر]، ۱۹۱۰ تر ۱۹۰۷.</p>
<p>Final report on Afghanistan by Malik Talib Mehdi Khan, British Agent at Kabul, [Government of India Foreign Department], 910-1913.</p>	<p>په کابل کې د انگریزانو د ایجنت ملک طالب مهدی خان لخوا د افغانستان په هکله وروستني رپوت [د هند د حکومت د باندニيو چارو دفتر]، ۱۹۱۰ تر ۱۹۱۳ کلونه.</p>
<p>Précis on Afghan affairs. Lt-Col Charles Joseph Windham, Indian Army [Government of India Foreign & Political Department].</p>	<p>د ڈگرمن چارلس جوزیف ویندھم لخوا د افغانستان د چارو لنډیز [د هند د حکومت د باندニيو او سیاسی چارو دفتر].</p>
<p>A précis on Afghan affairs from February 1919 to September 1927. Compiled by Richard Roy Maconachie Foreign and Political Department, Government of India.</p>	<p>د ۱۹۱۹ کال د فبروری څخه د ۱۹۲۷ کال د سپتمبر پوري د ریچارد مکوناچی لخوا راتول شوې د افغانستان د چارو لنډیز [د هند د حکومت د باندニيو او سیاسی چارو دفتر].</p>
<p>Summary of events in Afghanistan 1st July 1928 to 30th Jun 1929. Compiled by the General Staff.</p>	<p>د هند د حکومت د پوچې قوماندانۍ لخوا د ۱۹۲۸ د جولای د لوړۍ نیټې څخه د ۱۹۲۹ کال د جولای تر ۳۰ مې نیټې پوري د افغانستان د پینتو لنډیز.</p>
<p>The fall of Amanullah. Translated from the Persian of Shaikh Ali Mahboub by Maj Robert Noel Girling Scott Foreign & Political Department, Mar 1930. Delhi: Government of India Press, 1930.</p>	<p>د امان الله سقوط، د شیخ علی محبوب د فارسي څخه د تورن رابرت نوئل ګیرلينگ سکات ژیاره، د باندニيو او سیاسی چارو څانګه، د ۱۹۳۰ کال د مارچ</p>

	میاشت. دیلې، د هند د حکومت چاپخای
Review of events in Afghanistan 1st July 1931 to 30th June 1932. Compiled by the General Staff. Simla: Government of India Press, 1932.	د ۱۹۳۱ د جولای د لوړۍ، نیټې خخه د ۱۹۳۲ کال د جون تر ۳۰ مې نیټې پورې د هند د حکومت د پوئي قوماندانۍ لخوا راتول شوی د افغانستان پیښو ته کتنه.

که چېږي دتل په شان د پوهاند کاکړ صاحب دا ادعا رښتیا وي چې په انګلستان کې یې د خپلې اوه کلنې زده کړې په موده کې د انگریزانو د آرشیف خخه گته اخیستې او د دغو دوسیو دو مرہ دورې یې تنفس کړي چې سربی یې لاتراوسه خوبیږي، نو بیا خو به د دغو آثارو په موجودیت هم خبر وي، او دا به ورته معلومه وي چې د امان اللہ خان د سقوط یا پريوتني ليکنه د منشي على احمد خان نه ده، بلکې د شیخ على محبوب د فارسي خخه د تورن را برت نوئل ګيرلينگ سکات هغه ژباره ده چې د باندانيو او سیاسي چارو د خانګې لخوا د ۱۹۳۰ کال د مارچ په میاشت کې په ډهلې کې خپره شوید.^۵

په منشي على احمد خان ورتبل شوې ریوټ دشیخ محبوب على دئ
انگریزی مأمورین په افغانستان کې په خپل سفارت او قونسلگریو کې د نورو دندو په خنگ کې د استخباراتي معلوماتو د راټولولو په پراخه عملیاتو هم بوخت وو. په امانی دورې کې په کابل کې د انگریزانو سفیر، فرانسیس همفريز (Sir Francis Humphrys)، د امانی رژیم پر وړاندې د انگریزی دسيسو او تو طئو په جوړولو کې خورا ستړه برخه درلو ده. همفريز تر هغه دمخته ۱۹۰۴ او ۱۹۱۷ کلونو په ترڅ کې د شمال لويدیخ د سرحدی صوبې (ایالت) په بیلا بیلوا چوکيو کار کړې او په ۱۹۱۸ کال کې یې د یو خه وخت د پاره په هندوستان کې د بریتانوي نوې جوړې شوې هوایې قواکې هم

خدمت کړي و. هغه بیا وروسته د خیر ایجنسی د پولیتیکل ایجنت او د بریتانوي هند د باندニو چارو د وزارت د مرستیال دندې پرمخ بیولی او د افغانستان چارو او افغانانو خصوصیاتو سره بنه آشنا و.

همفریز د افغانستان د خپلواکۍ او د ۱۹۲۱ کال د نومبر د ۲۲ مې نیټې د معاهدي نه وروسته په کابل کې د انگریزانو دلومړني سفیرپه توګه وتاکل شو او د ۱۹۲۲ کال د جنوری د ۲۷ مې نیټې خڅه وروسته د غازی امان الله خان

سفیر همفریز، د ختیو چارو د سکرتر شیخ محبوب علی او په کابل کې د انگلستان د سفارت یو شمیر نورو غړو سره

د حکومت ترپای او د انگریزی د سیسو تربیالیتوبه هلتله و. د همفریز میرمن هم په شمال لویدیئ سرحدی ایالت کې د انگریزانو د لومړني او مشهور عمومي کمیشنر «هیرالد دین» لور وه.

شيخ محبوب على د سفير همفريز تر تولو زيات فعاله هندوستانی مأمور،
چې د همفريز په شان يې د بريتانوي هند په سياسي چارو کې زياته تجربه
درلوده، او په کابل کې يې د انگلستان په سفارت کې د ختيئو چارو
د سكرتر او مستشار په نامه هره مياشت د استخاراتي فعاليونو د پاره شپږ
زره (۲۰۰۰) هندي روپې مصرفولي چې دا هغه وخت ډيرې زياتې پيسې وي.
(۱) د استاد فضل غنى مجددی په وينا حضرت صاحب محمد صادق
مجددي ليکلي دي چې په کابل کې د انگلستان د سفارت د شرقی چارو
سکرترد حبيب الله خان [كلکانی] سره هم اړیکې درلودلی ، او د ۱۹۲۸ کال
د دسمبر په مياشت کې يې د انگلستان د سفارت په روغتون کې د هغه د

د ختيئو چارو سکرتر شيخ محبوب على وروسته د پوليتیکل ايجنت په توګه د
آزادو قبایلو په منځ کې

تپونو علاج کړي و. (۲)

په جلال آباد او قندهار کې د انگریزانو قونسلانو هم د شيخ محبوب على د
لاس لاندې د انگریزانو د سیسو په پلي کولو کې کارکولو، چې په دوې کې

د شینوارو د اغتشاش په دوران کې د جلال آباد قونسل جهانگیر خان ډير مهم او حساسه رول درلود.

لکه چې د انگلستان د آرشیف د اسنادو خخه خرگندېږي، د «امان الله د سقوط» په نامه رپوت، چې د پوهاند صاحب کاکړ د کتاب یواحینې نوې او بیا تر ټولو مهم مأخذ دئ، د شیخ محبوب علی لیکنه ده، او د غه لیکنه په غلطه توګه په منشي علی احمد خان ورتپل شوې ده.

اوسم چې مو د انگریزانو د استخباراتو د رپوت اصلی لیکونکې، شیخ محبوب علی خان، و پیژندو، راشئ چې ووینو د منشي علی احمد خان چې کاکړ صاحب یې د غازی امان الله خان د دربار منشي بولی خوک، او تر کومه حده یې معلومات سم او د ډاه ور کیدای شي.

د غزنی د مومندو میرزا علی احمد خان نه خو د دربار منشي ئ او نه هم د دقیقو معلوماتو خاوند

د بریتانوی هند د آرشیف د اسنادو د «خوک خوک دئ؟» یا Who is who? د دوسيې په اساس میرزا علی احمد خان د فقیر احمد خان ځوې د غزنی او سیدونکې د امانی دولت په لوړیو وختو کې د ګمرک د خانگې یو قراردادي، وروسته یې د غزنی د حاکم د شخصي منشي په توګه دنده سر ته رسوله، او تر هغې وروسته بریالې شو چې په واړ سره د جلال آباد، مزار او قندهار نائب الحکومه سره د نهو کلونو د پاره د منشي وظیفه سر ته ورسوي. میرزا علی احمد خان په امانی دورې کې کله چې غازی امان الله خان د قندهار د چارو خخه کتنه وکړه، د اعليحضرت لخوا تقدیر او د ستور نبان ترلاسه کړ او وروسته د قندهار د سرحداتو مامور و تاکل شو.

میرزا علی احمد خان یواحې په هغه موده کې چې د سقوي اغتشاش په نامه مشهوره شوې، هغه وخت چې غازی امان الله خان قندهار ته لارا او هلته د شورا د منشي په توګه و تاکل شو او د افغانستان خخه د غازی امان الله خان

تروتلو پوري ، يوائي د خومحدودو مياشتودپاره، دا وظيفه سرته رسوله

د پىينې جريان داسي ئچي غازى امان الله خان د خپل لې شمير وزيرانو او مشاورينو سره د ۱۳۰۷ کال د جدي د مياشتى په ۲۴ مه نيته (۱۹۲۹) کال د جنوري په ۱۴ مه) قندهار ته لار او د خپل ورور سردار عنایت الله خان د سرنوشت تر معلوميدو پوري يې پرته لدې چې د خلکو سره تماس ونيسي، انتظار وويست. قندهار ته د عنایت الله خان په رسيدو سره دواړه ورونه د قندهار د اړګ په برنده کې د قندهار او شاوخوا سيمو خلکو سره وکتل. غازى امان الله خان د وروستنيو پىنسو د شرحي په ترڅ کې د کورنيو او باندニيو دېمنانو لخوا د هغه د اصلاحاتونا سم تعبير، او د کورنى جګړې او بې ګناهو خلکو د مرګ ژوبلې د مخنيوي په هيله د قدرت خخه د ګوبنه کيدو او عنایت الله خان ته د چارو د سپارلو په هکله وينا وکړه، او حاضرينو ته يې واک ورکړه تر خود جهل او وحشت سره د مبارزي او نظم او امنيت د اعادې د پار د هغه او هغه د چارو د سپارلو په هکله وينا وکړه، او حاضرينو ته يې هم خپله امان الله خان ته و، او سره لدې چې د هغه خخه يې يو خه شکايتونه او ګيلې درلودې، بيا يې د هغه د واکمنۍ هرکلې وکړ، او هغه ته يې د خپل ملاتړ اطمینان ورکړ. (۳)

د هغې په سبا، پاچا په سلامخانه کې يو مجلس جوړ او خپله نوي کابينه وټاکله چې په هغې کې عبد العزيز خان ته د حربې د وزارت مسئولیت او غلام صدیق خان خرخی ته د باندニيو چارو د وزارت مسئولیت ورکړل شو. ميرزا محمد عمر خان هم د حضور د منشى او ميرزا على احمد خان مهممند دشورا د منشى په توګه وټاکل شول. د کورنيو چارو وزیر عبدالاحد خان، مأمورينو او خلکو ته د امان الله خان د بيا پاچا کيدو او سردار عنایت الله خان د استعفا خبر ورکړ. د دولتي ادارو نوي تشکيلات جوړ او د هغو د بودجې په تصویب کولو سره د حکومت خرخونو بيا حرکت او فعالیت پیل

کپ. د باندニو چارو وزیر، غلام صديق خان خرخی، هم د تلگراف په ذريعه د افغاني سفارتونو له لاري دنيا ته د غازي امان الله خان د بيا پاچا کيدو خبر ورکړه.^(۴)

وروسته له هغې چه غازى امان الله خان له قندهار او افغانستان خخه ووت، ميرزا على احمد خان هم د خپلې کورنۍ سره کوتې ته لار. هغه په ۱۹۳۰ کال کې بيرته کابل ته راستون شو او تر ۱۹۳۵ کاله پوري په غزنې کې بيکاره اوسيدو، د ۱۹۳۷-۱۹۳۷ کلونو تر منځ يې په غزنې کې د عسکري قواوو د آذوقې قرارداد درلود. د ۱۹۳۸ کال د سپتمبر په میاشت کې د دولت د مخالفو سليمان خيلو سره د ملګر توب په شک تر خارنې لاندې و، او په پاې کې په ۱۹۳۹ کال کې د کار موندلو د پاره کابل ته لار او د یوه مخور په سپارښتنه د فوائد عامې په خانګه کې مقرر شو.

خرنګه چې ميرزا على احمد خان یواحې د یوې لنډې مودې د پاره مخکې لدې چې غازى امان الله خان هيواد پرېږدي، په نوو تشکيلاتو کې د شورا د منشي په توګه وټاکل شو، نو جناب پوهاند صاحب کاکړ دا دعوه نشي کولای چې هغه به د امانی دورې په هکله د کره او زياتو معلوماتو خاوند وي. یواحې امكان لري چې شيخ محبوب على خان د خپل رپوټ په یوه برخه کې، هغه هم د ۱۹۲۹ کال په لوړيو میاشتو کې د قندهار، غزنې او مقر په پیښو کې د ميرزا على احمد خان د معلوماتو خخه چې شخصاً هلته حاضر و، استفاده کړي وي.

نود پورتنيو معلوماتو په رنما کې د ډاکټر صاحب کاکړ د كتاب د ترپولونوي او معتبر مأخذ په هکله دې نتيجې ته رسیدلې شو چې د هغوي د ادا په خلاف:

- لوړۍ، دالیکنه د منشي على احمد خان نه ده.

- دوهم، میرزا علی احمد خان نه خود غازی امان الله خان دربار منشی
ؤ، او نه بې هم د خپل موقف په اساس کره او دقیق معلومات درلودلې
شو.
- دریم، د کاکر صاحب د ادعا په خلاف دا معلومات یواحې په هغه کتاب
پورې منحصره ندي.
- خلورم، دا کتاب په حقیقت کې د انگریزانو د استخباراتو یوه لیکنه ده
او د بریتانوی هند په دفتر پورې اړه لري.
- پنځم، د هغه اصلی لیکونکې شیخ محبوب علی خان، په کابل کې د
انگریزانو په سفارت کې د ختیحو چارو سکرتردئ.

خرنګه چې په د تاریخ لیکنکې په اساساتو کې د معتبره او لوړۍ لاس اسنادو
څخه کار اخیستل مهم دي، نو آیا کولې شو چې د امانی دورې په هکله د
پوهاند صاحب کاکر کتاب د اعتبار ورو ګنو؟

آیا پر د اسې لیکنو او اسنادو ولاړد «پاچا امان الله واکمنۍ، ته یوه نوې کتنه»
کتاب په ربستیا هم د تاریخ خیرونکو، شاگردانو او مینه والو ته په افغانی
تاریخي خیرنو کې یوه په زړه پورې اضافه ګنلاي شو؟

نوې کتنه او که د انگریزانو له فتنو ډکو تبلیغاتو په پلویتوب تکراری خبرې؟
هغه څه چې د جناب ډاکټر صاحب کاکر «د پاچا امان الله واکمنۍ، ته یوه نوې
کتنه» کتاب کې نوي ندي، هماګه د انگریزانو له فتنو ډک تبلیغات دي.
کاکر صاحب د تاریخي حقایقو پر ئای، د نوې کتنې تر نامه لاندې، پرته له
باوري اسنادو او مدارکو، دیوه انگریزی ایجنت د یوې لیکنې په استناد،
پر حقایقو او واقعیتونو د جعل او تحریف پرده غوروی، او د امانی رژیم د
لوړۍ درجه د بنیمن د تبلیغاتو په مرسته خپلې پیژندل شوې لیدلورې بیا
تکراروی. دلته ستاسې پاملنې څو بیلګو ته را اړو:

د امانی رژیم په وړاندې د انګریزې دیسیسو او توټو خخه مطلق انکار:
 ډاکټر صاحب کاکر د انګریزې دیسیسو د اسنادو نه لیدل يا نه شتون، د دیسیسو د نشتوالي دليل گنې او وايې چې «ډاکټر ادمک چې خپل کتاب بې د برترانیې او هند د حکومت د رسمي پابنو او راپورونو له مخې ليکلی داسې کومه ليکنه نه ده لیدلې، چې انګریزانو به د پاچا امان الله په نسکورولو کې لاس لرلې وي» (۱۳۸ مخ). «په افغانانو کې تراوسه هم او ريدل کېږي، چې د پاچا امان الله نظام د انګریزانو په تو طيو سره نسکور شوی منشي علی احمد په دې اړه وايې چې په خپله په افغانستان کې هغه علتونه چې د انقلاب سبب شول، د افغان مامورانو او درباريانو له خوا د برترانیې حکومت تو طيو ته منسوب شوي دي. (هماغه ئای). «تراوسه پوري دغسي ليکنه لیدل شوي نه ده چې د هغې له مخې به د پاچا (امان الله) په نسکوري دو کې د هند حکومت لاس لرلې وي» (۱۳۹ و ۱۳۸ مخونه).

ډاکټر صاحب کاکر د خپل دغه دریئ خخه د دفاع په غرض پښه اوږدوی او داسې استدلال کوي چې «د برترانوي هند او د برترانیې د حکومت سیاست دا نه و، چې د امان الله نظام دی نسکور شي، هغه هم د اړه مارانو له خوا چې په واک کیدو سره به بې افغانستان په حتمي ډول او هندوستان په احتمالي ډول نارام وي» (۱۳۹ مخ). البتہ دا لومړي څل ندائ چې ډاکټر کاکر داسې استدلال کوي هغه تر دې پخوا هم ویلي چې زه تراوسه داسې سند سره مخامنځ شوي نه یم چې خرګنده کړي انګریزانو د اعليحضرت امان الله خان په نسکورولو کې لاس لرلې وي. هغه حتى دعوه کوي چې «...انګریزانو د امان الله خان حکمه ملاتر (حمایت) کوو چې هغه د عصری کولو (پرمختګ) او تولنې د مدنې کولو پلو وي؟!».

^۱. د امریکا غړ راډيو آشنا د پروګرام سره د ۱۳۸۲ کال د زمری د میاشتې د ۲۹ می (۲۰۰۷ میلادي کال د اکست د ۱۸ می) نیټې په پروګرام کې د افغانستان د خپلواکۍ د ګټلود اته

د امانی نهضت د ناکامیدو پړه په خپله غازی امان الله خان او افغانانو په غاره اچول

انګریزی استعمار سره له دې چې یو قوي افغانستان او غازی امان الله خان خپلې واکمنۍ او سیاسی، اقتصادي او پوئي گټو ته لوې گواښن گانه، او د غازی امان الله خان د وزړو او له منځه وړلو د دسیسو او توټو په څنګ کې یې د هغه د سلطنت د نسکورولو د پاره د هر فرصت خخه استفاده کوله، او په دې لاره کې یې د مذہبی مشرانو او دولت د مخالفینو د لمسولو او مرستې هیڅ کوبنېښ نه سپماوه، تل دا تبلیغ کړې دئ چې گواکې د امانی رژیم د نسکوریدو اصلې سبب د اصلاحاتو د پروګرام د پیل کولو له امله د غازی امان الله خان اشتباهات وو، چې خلکو ته د منلو ورنه وو.

ډاکټر کاکړه هم د خپل کتاب له پیله، د تاریخي حقایقو پرخای د انګریزانو دا تبلیغات سم ګنې او د خپل کتاب د لوړنیو خبرو په لوړنی پراګراف کې ليکي چې «دی (اماں الله خان) هغه لوړې افغان واکمن دئ چې د ټولنې د مدنې کولو او عصری کولو لپاره یې پراخ سمونونه پلي کړل او د هغوله امله له وطن نه وشول شو» (۱۴ مخ). ګواکې دا د افغانستان باندې دېښنان او د هغوي داخلي ایجنتان نه، بلکې د افغانستان خلک وو، چې هغه یې د هیواد پرینسپو ده مجبوره کړ. د یادونې وړ ده چې کاکړ صاحب په خپل کتاب کې بیا بیا غازی امان الله خان د انګریزانو په سبک او لهجه په سپکه تش د «اماں الله» په نامه یادوی او د د هغه په هکله د «وشول شو» او «په پنسو کې وړغريدو» په شان داسي ژبه استعمالوي، چه د دغه ستر شخصيت په وړاندې د انګریزانو د نفرت او کرکې د انتها خرگندونه کوي.

اتیاوم تلين په مناسبت د کابل او کلیفورنیا خخه د تاریخ د دوو کارپوهانو، استاد حبیب الله رفیع و ډاکټر کاکړ سره مرکه

د محمد ولی خان دروازی، غلام صدیق خان خرخی او د انگریزانو نورو مخالفو شخصیتونو بدنامول او په هغوي د غازی امان الله خان سره د خیانت تور لکو :

کاکړ صاحب پرته له کوم تاریخي معتبر سند او مدرک خخه، بیا هم د انگریزي ایجنت د لیکنې په اساس د قضاوت پر ګدی، کښیني او د غازی امان الله خان د نژدی ملکرو او انگریز د بنمنو شخصیتونو د کرکتیر د وزنې حکم صادروي او لیکي چې «غلام صدیق او محمد ولی د پروګرام له مخپې په پته د شینوارو او کوهدا من د داره مارانو په لمسئلو سره بې امنیتي واقعي کړي او د کابل د نسکوریدلو لپاره د ګر هوار کرو» (۱۳۶ مخ).

د حقایقو او واقعیتونو د پې ساتلو هڅي

د ډاکټر صاحب کاکړ به دې کتاب کې د ضد او نقیض لیکلوا زیاتو موارد و سره مخامنځ کېږو. البتہ دا ضد او نقیض لیکل له دې امله نه دې چې مؤلف د مختلفو سرچینو او اړخونو خخه پر پیښو او روایاتو رنډا واچوي، بلکې د اسې هڅه ده چې د ربستیاو او دروغو په یو خاکې کولو سره د لوستونکي ذهن سرگردانه او مغشوش کاندي. مونږ د ګران هیواد په معاصر تاریخ کې د اسې نور مثالونه هم لرو چې د همدي ډول تحریفاتو په نتیجه کې بې ډير کسان د شخصیت پرستی، شاه پرستی او بیگانه پرستی په دام کې راګیر کړي دي

یوې دوو بیلګو ته پاملننه وکړي او خپله پرې قضاوت وکړي:

- ډاکټر صاحب کاکړ لو مرې لیکي چې «(غازی امان الله) په افغانستان کې د لو مرې خل د پاره د دغسې بنستیزو سمونو نو په پلي کولو پیل وکړ، چې په هغو سره افغان ټولنه مدنې، سیاسي نظام عصري او د فرد خپلواکي واقعي کړي» (۱۳ مخ). هغه بیا هم په ۱۲۸ او ۱۲۹ مخونو کې د بیلا بیلو آثارو په حواله یو خل بیا د ټولنې د مدنې کولو او د سیاسي نظام عصري کولو ته ګو ته نیسي د غازی امان الله خان په واکمنی کې د

قانون د حاکمیت صفتونو ته ادامه ورکوي چې «د پاچا امان الله په خه لب لس کلنې دورې کې هیڅ افغان د سیاسي نظر د خرگندولو له امله بندې شوی نه دي . دا چې په هغه وخت کې سیاسي ډلي له افراطی مفکورو سره فعالې وي، د همدغه آزادۍ له برکتهو. پاچا امان الله ديوه پاک زړي واکمن په توګه د جاسوسی (استخباراتو) له خانګې نه کار وانه خیست. بنحو ته د ځینو اساسی حقوقو په منلو سره پاچا امان الله د ټولنې د مدنی کولو په لوریو بل اساسی ګام د پوهنې عام کول وو، چې پاچا د دغه نظر له مخې واخیستل شو، چې "باید کوشش ما و شما در عالم بودن و دانسته شدن تمام افراد افغانستان باشد اگر چه مسلمان باشد یا هندو و یا دیگر کسې باشد" ده له پوهنې او پوهنې او فن سره د غورمه علاقمندي لرله، چې په کال ۱۹۱۴ کي بې د محمود طرزی له ثریا نومې لور سره د خپل و اده لګښت د یوه نبوونځې د جورولو لپاره خاص (وقف) کړ.

خو ډاکټر صاحب کاکړ وروسته د غازی امان الله خان په هکله بل خه وايې او ليکي چې «هغه د امنیت د ګډوونکو په برابر کې هغسيې بې رحم و لکه نیکه چې بې و د هغود له مینځ نه وړلوا پاره بې سمه لرلاسه د اعدام حکم ورکاوه، بې له دې چې د اعدام پایلې په نظر کې ونيسي» (۱۳۲ مخ).

- ډاکټر صاحب کاکړ ليکي چې «په دغه ډول افغانانو د پاچا امان الله په مشري په جنګ او سولې سره له انګریزانو نه خپله پوره خپلوا کي له ۳۹ کلونو نه وروسته ترلاسه کړه. افغانستان د نړۍ پوره خپلوا که هیوادونو په قطار کې سره سکي ودرید او افغانان سر لوري شول او پاچا امان الله غازی و پیژندل شو او په نړۍ کې بې نوم و ایست، خود سرحد د پښتنې قومونو په اړه اساسی خه ونه شول» (۲۵ مخ).

خو بیا په یوه بل ظای کې لیکي چې «البته په دې کې شک نشته چې د افغانستان او د هند حکومت اړیکې د ختیحو پښتنو په سرکړی چن و او احتمال لري، چې د هند د حکومت سرحدی مامورانو به د خپلو معاش خورو ملايانو له لاري د پاچا امان الله او ملکي ثريا پر ضد لمسونې کړي وي. که د غه لمسونې په ربنتيا شوي وي، هغه به لمسونې وي، نه نظامي عمل» (۱۳۹ او ۱۴۰ مخونه).

کاکړ صاحب آفرین مو په داسي مهارت شه چې خلکو ته په شاتو کې زهر ورکوي!

په قاریخ کې د ستري جعل کاري کوچنۍ یېلګي

البته البته د کاکړ صاحب په کتاب کې تول شیان هم تکراری ندي. په او بود نوروا لاهو شوو گلونو بيو خونمونو ته بې پاملنډه وکړي:

1. ډاکټر کاکړ لیکي چې «امير امان الله بیا زما دیوې باوري سرچینې په حواله د خپل بندی تره د وزني سبب شو (۱۸ منځ). د لته د سردار نصرالله خان د مرینې د پیښې خخه تقریباً یوه پېږي، وروسته هم کاکړ صاحب د خپلې باوري سر چینې د بنودلو جوئنه کوي، او نه حاضرېږي چې د هغې پیښې جريان او خرنګوالې وښایي. ولې کاکړ صاحب نه غواړي چې خلکو ته حقیقت خرگند شي؟

2. ډاکټر کاکړ په یوه بل ظای کې لیکي چې «امير حبيب الله خان وروسته له دې چې (استاد خليلي د پلار مستوفى الممالک د رپوت په اساس د امان الله خان او د هغې د مورلخواد ده د وزلوا) په د غه تو طبې ئان نور هم باوري کړ، پريکړه وکړه چې امان الله ووزني او مور بې طلاقه کړي، خودوې چې د امير د پريکړي نه خبر شول، نصرالله ته لارل او په پنسو کې بې ورغريدل او په عذر او زاري بې ترينه و غونبتل، چې امير ته بې شفاعت وکړي» (۱۷ او ۱۷ مخونه).

دلته کاکر صاحب دوه بیلا بیلې پیښې سره یوئای کوي او د تاریخي حقایقو په بدلولو سره ئان خپل هدف ته رسوی، یا په بله ژبه، او به خپري او ماھیان نیسي . لومړۍ پیښه د مستوفی الممالک میرزا محمد حسین خان لخوا امير ته د امان اللہ خان په هکله د روپونو ورکول وو. دا یو منل شوې حقیقت دئ چې مستوفی الممالک هغه تر سختې خارنې او تعقیب لاندې درلود، او د امير او ځوې تر منځه د مناسباتو د خرابلو د پاره یې پر امير د ډزو او په کابل کې د پتو خپرونو په شان هر حرکت پر هغه تپلو.

دو همه کاملاً جلا پیښه د غازی امان اللہ خان د مورد طلاق گوانش وو، چې په خپیره د امير حبيب الله خان د وهلو وروسته منځ ته راغلي او په ربنتیا هم د نصرالله خان په منځګرتیا حل شوې وه. دا پیښه د چهلستون په قصر کې د امير حبيب الله خان د عیاشی په هغه محفل کې منځ ته راغلي وه چې د امير خور، اخت السراج، ورته برابر کړي. و کله چې د امان اللہ خان مور، عليا حضرت د دغه محفل نه خبرېږي، په چتکې سره ئان د چهلستون مانې ته رسوی، ناخاپه قصر ته نتوئې، او ئان اخت السراج ته چې د امير خنگ ته ولاره وي، رسوی او هغې ته یو هغه سخته خپیره حواله کوي. خواخت السراج ئان په چتکې سره شاته کوي او خپیره د امير پرمخ وربابېږي. د امير پرمخ د ملکې د خپیرې آواز تول خلک اوري او د دغه ننداري په ليدو ټول حاضرين خاندي او وايي چې د امير د عيش محفل په غېش تبدیل شو.

د تاریخي پیښو د متن خخه د خاص مقصد د پاره د تاکل شوو جملاتو راویستل او هغه په بله بنه خلکو ته رسول که د تاریخ بدلول او د شخصیت ترور نه وي، نو په خه نوم یې یادولې شو. دا چې امير حبيب الله خان د خپل ځوې امان اللہ خان د وژلو پریکړه کړي وه، هغه بله نوې خبره د چې مونږې یواهې د کاکر صاحب په کتاب کې لوستلې شو.

3. کاکر صاحب د محمد ولی خان دروازی او غازی امان الله خان د اړیکو په هکله، په خاصه توګه کله چې د اروپا سفر ته روانیدو، لیکي چې «دا هغه وخت و چې د حرب پروزیر محمد ولی باندې پاچا خپل باور له لاسه ورکړي و او غونښل یې له دغه وزارت نه یې ليري کړي. هغه یې خپل نائب او د بهرنیو چارو وزیر ک» (۷۵ مخ). خه عجیبه استدلال او منطق! پاچا پريوه کس بې اعتماده کېږي، او غواړي چې له صحنه یې وباسې، نو هغه د دولت په ترټولو لوري چوکۍ کښينوي او د سلطنت نیابت ورته ورکوي، هغه هم هغه وخت چې خپله شپږ میاشتې د هیواد نه بهر خي.
4. کاکر صاحب په یوه بل خاپې کې د منشی على احمد خان په حواله لیکي چې «په کابل کې یو شمیر کسان چې زده کړه یې کړي او په باندنيو هیوادونو کې گرځیدلې وو، د محمد ولی په ګوند کې په پتېه ننوتل او د افغان جمهوریت جورولو په امکاناتو باندې یې په پتېه بحثونه کول. په هغو کې دغه کسان وو: غلام صدیق خرخي، عبدالهادي داوي، حبيب الله خان (د حرب وزیر مرستیال)، عبدالرحمن خان لودين، علي محمد خان، میرزا محمد خان، میرقاسم خان، ئینې نظامي افسران او ئینې غیر مهم کسان لکه میرغلام محمد (غبار) او نور. شجاع الدوله خان او محمد یعقوب خان د دربار وزیر هم په دغه ګوند کې وو» (۵۴ او ۵۵ مخونه).

دا کسان چې کاکر صاحب یې نومونه یادوي، مشروطه غونښتونکي او د غازی امان الله خان نېړدې ملګري او پلویان وو. کاکر صاحب بیا هم د انګریزې تبلیغاتو په مرسته د دغه انګریز دېښمنو عناصر د شخصیت ترور ته لستونې رانغارې، او غواړي چې بیا هم د عامه ڏهنیت د بدلون د پاره تور سپین او سپین تور معرفی کوي.

بنه به دا وي چې په دې هکله خپله د اروابناد غلام محمد غبار نه واورو چې د نقابدار ګوند تر سر لیک لاندې په دې هکله خه لیکي: «د وطن

پرستو روشنفکرانو په منئ کې یوه ډله مرموزه عناصر د نقابدار او مصنوعي گوند په بنه ورنو تل. د ګو نقابدارو شارلتانا نو د هیواد په مرکزاو ختیئ کې د خلکود غولولو د پاره په دروغو «انقلابي» شعارونه ورکول او په ظاهره جمهوریت پلویان وو، خو په حقیقت کې دیموکراسۍ، جمهوریت او ترقۍ سخت د بمنان وو، او د نورو د پاره یې خدمت کاوه، او روسټه بیا خرگنده شوه چې دوي یواحې د استبداد او ارجاع د لاس آله او د نورومزدوران وو، ځکه یې د جمهوریت غوبښتنې تر عنوان لاندې د امانی رژیم پښې و هلې او په حقیقت کې یې د یوه ارجاعی رژیم راتګ ته لاره پرانیستله. په د اسې حال کې چې حقیقي دیموکراتان د زاره فيوډالي نظام مخالفه وو، او د ارجاع په وړاندې یې د امانی دولت د اصلاح او بقا پلویتوب کوو» (افغانستان در مسیر تاریخ، ۸۱۴ مخ، د ایران چاپ.

5. کاکړ صاحب بیا هم د هماغه انگريزي استخاراتو د لیکنې په مرسته د امانی دورې د وروستني لوبي جرګې یو د اسې روایت رانقل کوي، چې لب تر لبه ما چيرې هم لوستلي ندي. کاکړ صاحب لیکي چې غازی امان الله خان د لوبي جرګې د بحث په ترڅ کې خپل کنټرول له لاسه ورکړ او په لورآوازې وویل چې «دا ټول ملي مصیبتوونه د تاسوله لاسه دی، تاسې ملايان چې له د وسانو نه پرته نور خه نه یې، زه به هغه خه نافذوم چې یې غواړم او زه به ستريښو دل ان د برچو په زور عملی کرم، نه په غوره مالۍ سره. پوه شئ چې زه یو انقلابي پاچا یم» (۸۹ او ۸۸ مخونه). دا هغه په اصطلاح د نوو حقایقو بیلګې دی چې یواحې یې د کاکړ صاحب په کتاب کې موندلې شئ.

6. د غازی امان الله خان په لاس پرته له محکمې د زرهاوو انسانانو وژل کیدل، بیا هم پرته له اسناد او شواهدو هغه بل تور دئ چې مخکې ورته هم لندې اشاره وشه او پدې ورڅو کې د کاکړ صاحب له خولې زیات او ریدل کېږي.

د کاکر صاحب یوه بله خرگنده جعل کاري هم د همدي لوبي جرگي په اړه ۷ د اروابناد غبار د افغانستان در مسیر تاریخ د لوړې توک د ۸۱۳ مخ په حواله یوروايت دئ. کاکر صاحب لیکي چې «د همدي موضوع په پاې کې د کابل و کيل غلام محى الدین (انيس) چې په روسيې کې بې زده کړه کړي وه، ولاره شو او پاچا بې په دې ډول و پونته چې: «ستاسي اعليحضرت فکرونه ډيرښه دي، خوتاسي اعليحضرت ولې د وزیرانو په چلونو سترګي پتې کړي دي؟» ده دغه پونته په دغسي حال کې وکړه، چې وزیران هم ناست وو. پاچا څواب ورکړ، چې "ما خنګه سترګي پتې کړي دي؟" محى الدین بیا کړه چې "لس کاله کېږي چې تاسي اعليحضرت د اداري چارو په اړه قانونونه او مقرري ایستلي دي په زرگونو اعدام یا بندی شوي دي، خو یو وزیر هم محاكمه شوي نه دي د وزیرانو په اند په خپله پاچا هغه دغسي اعتراض کولو لپاره هخولي و او که نه هغه دې زره نه لاره، چې په دغه ډول و ګېږي» (۸۹ او ۹۰ مخونه).

که د کاکر صاحب پورتنې متن د هغه د سرچينې يعني د غبار، چې په خپله د کابل و کيل او لوبي جرگي کې حاضر وو، د كتاب د ۸۱۳ مخ د متن سره مقاييسه کړو، نو د هيواد د نامتو مؤرخ په تاریخ لیکنې او رسالت به پوه شو. د دغو دوو متنونو په مقاييسې سره ليدل کېږي چې:

○ کوم و کيل چې خبرې کړي وي، بناغلې غلام محى الدین انيس (د انيس د جريدي په مؤسس او د "بحران و نجات" د مسخه شوي كتاب مؤلف (نه دئ، بلکې غلام محى الدین آرتۍ، د هغه وخت یو مشهور مشروطه غوبنتونکې وو. د حیرانتیا ځای دئ چې د افغانستان د معاصر تاریخ متخصص او استاد د دغه شخصیت د نوم سره پیژند ګلوی نه لري، او د هغه نوم یې په لوې لاس په انیس بدلت کړي دئ. که فرض کړو چې کاکر صاحب د

پوهاند عبدالحی حبیبی مشهور کتاب، «جنبش مشروطیت در افغانستان» یا په افغانستان کې د مشروطیت غورخنگ، د اروابند حبیبی صاحب سره د حساسیت او حسادت له امله لوستلې نه وي، نود فغانستان در مسیر تاریخ کتاب خو به یې Ҳتماً لوستلې وي. آیا د هغه کتاب د دوهم ټوک په ۳۸ مخ کې یې د نادر شاه د دولت په هکله د افغانستان د خلکو د نظر تر سر خط لاندې لوستلې نه دي چې «د هغې ورځې په شپه چې د سپه سالار د پادشاهي اعلان وشو. د کابل د (جوانان افغان) د ډلي یو شمیر روشنفکرانو د لیکونکې د لاهوري دروازې په کور کې یوه حزبی ناسته جوړه او د نوي دولت په وړاندې یې د خپل دریئ د تاکلو قضیه طرحه کړه. دا غونډه تر نیمي شپې او بده شوه، د هغو له ډلي خخه غلام محى الدین خان آرتې وویل چې: د افغانستان مسئله دومره ساده نه ده لکه تاسې چې یې فکر کوئ. دهیواد د مقدراتو په تاکنه کې یو پېتی خارجي لاس لوی رول لوبوی. امانیه دولت د بنې نیت او انقلابی صبغې په درلودو سره، د لبې تجربې خاوند او مغوره وو، باندنيو لاسونو د کورنيو ایجنتانو په لاس بې لارې کړ او په خپلو لاسونو یې د هغه قبر وویست. آیا احمد علی خان لودین د بدیې رئيس، علی احمد خان والی، شیر احمد خان د دولتی شورا رئيس، ګل احمد خان د ضبط احوالاتو رئيس، میرزا محمد یعقوب خان کابلی، حسین افندی د ګمرک مدیر، علی محمد خان د سوداګرۍ وزیر، او په لسهاوو هندوستانیان، حتی د شیر احمد خان (تاجر) او نورو په شان بیسواده کسان خوک وو چې لس کاله د مارانو په شان د دولت په لستونو کې ولوبيدل؟ د انګریزانو دولت خنګه په افغانستان کې کورني مترقي پروګرامونه او په باندنيو چارو کې آزاد سیاست

زغولي شو؟ آيا هغه بريتاني هند ته ديوه تيره خنجر په شان متوجه قوي افغانستان ليدلې شو؟ د انگریزانو دولت لس کاله زيار وویست تر خواهی دله او د هغې پروګرامونه له منځه یوسي. تر دې وروسته هغه د افغانستان له لوري ډاډه کيږي، او تاسې به په هيوا د کې د یوه داسې مخربه پروګرام د پلي کیدو ننداړه وکړئ چې د افغانستان (په تاريخ) کې به يې ساري لړ ولیدل شي. نو څکه هر هغه ډله يا کس چې د نوي حکومت سره مرسته او ملګرتیا وکړي، داسې معنی به ولري لکه چې په جنایت کې يې ګډون کړې وي».

کاکړ صاحب تاسې به حتماً لوستلي وي چې د هغه مجلس ګډون کوونکي غړي د تاج محمد خان پغماني، فیض محمد خان باروت ساز، عبدالرحمن خان لودين، او خپله غلام محي الدین خان آرتی په شان مشروطه غوبښتونکي د استعمار مخالفه آزادی غوبښتونکي د خاندانی رژیم لخوا ووژل شول.

محمد نادر شاه په یوه پلمه عبدالرحمن خان لودين، چې د کابل د بلديې رئيس وو، د دلکشا مانۍ، ته وروغوبنت او رسيدو سره سمې پوځيانو ته امر وکړ چې په مرد کيو يې وولي، او يې يې مړې ورته په خره په سور بازار کې د هغې میرمنې ته واستوو. تاج محمد خان پغماني هم پاچا وروغوبنت او پوځيانو ته يې امر وکړ چې د شيرپور په غونډۍ کې يې په توب وروتپي او توقې توقې يې کړي، چې دا کار تر سره شو. فيض محمد خان باروت ساز چې د خپلواکۍ د جشن په مراسمو کې يې یوه پښه له لاسه ورکړي وه، له یوې پښې په زولنو تړل شوې او د توب په خوله کې توقې توقې شو. غلام محي الدین خان آرتی چې خو کاله وروسته له ترکيې څخه هند ته راستون شو،

د پېښور په بسار کې په مرموزه توګه د یوه ناپېژندل شوي کس لخوا د ټوپک په گوليو وویشتل شو، او کله چې په روغتون کې ددوهم کې له مرگه راستون شو، نو بیا په هماگه روغتون کې ددوهم څل دپاره تر برید لاندې راغې او ووژل شو. کله چې اروابناد غبار د استبدادي رژیم سره د نیغ په نیغه مبارزې دپاره له جرمني خخه کابل ته راستون شو، نو سمدلاسه زندان ته واستول شو چې اعدام شي، خود نادر شاه په ووژل کيدو سره له مرگه وړغورل شو او لس کاله یې ځنځیرونه، زندانونه او تبعیدونه وزغلمل، ماشومان یې له بنوونځیو محروم او خپلوان یې له دولتي کارونو وویستل شول. دا ټولې وژني، بندیتوبونه او فراریتوبونه پرته لو کومې محکمې، اسنادو د وړاندې کولو او شاهدانو د شهادته او حتی په مشخصه جرم د تورن کيدو ترسره شول.

○ د اروابناد غبار په متن کې، د کاکړ صاحب د نقل شوي متن په خلاف د اروابناد محي الدین آرتې وینا دا سې لولو چې «د کابل انتخابي نماینده غلام محي الدین خان آرتې، چې د دولت د جنګي مهماتو د اخیستلو دپاره یې شخصاً درې سوه زره روپې، منلي وې، چېغې کړې چې "اعليحضرته، ترڅو چې دا په فساد مشهور وزیران محاکمه او اعدام نه شي، په هیواد کې هیڅ ډول اصلاحات امکان نه لري".

○ د کاکړ صاحب دا وینا چې محي الدین بیا کړه چې "لس کاله کېږي چې تاسې اعليحضرت د اداري چارو په اړه قانونونه او مقرري ایستلي دي، هیڅ د غبار په ليکنه کې نشته، بلکې دا د یوه بل مشروطه خواه، عبدالرحمن خان لودین، ده چې په یوې وروسته غونډې کې یې د کابل د استور په چمن کې د صدارت د دندې په اړوند کړې ۵۵.

خو شاید د کاکر صاحب تر ټولو ستر دروغ او تهمت چې د
افغانستان در مسیر تاریخ د لومړي ټوک د ۸۱۳ مخ په حواله
بې غلام محي الدین خان آرتۍ پورې تړلې دئ، د امانی رژیم
لخوا د زرهاوو کسانو وژل او بندی کول وي. کاکر صاحب
هماغه شان چې د انګریزانو د ایجنت لیکنه پر منشی علی
احمد خان ورتپې، د دغه سترو دروغو او تهمت مسئولیت هم
دارو انباد غبار په غاره اچوي.

واقعیتونه د تل د پاره پت او پونسلی ساتل کیدای نه شي. د جناب پوهاند
ډاکټر محمد حسن کاکر خڅه د کابل پوهنتون د یوه سابقه داره استاد او
هیواد د معاصر تاریخ د مؤرخ په توګه نه یواحې دا تمه کېږي چې تاریخي
واقعیتونه لکه څنګه چې پیښ شوې دي، پرته له حب او بعض او روابطو، په
پوره امانت داري سره تاریخ کې ضبط او ثبت کړي. دوې او س بايد پر خپل
دغه ذکر شوي کتاب بیا له سره نوې کتنه وکړي، او یا هم لوټر لوبه د خپلې
لیکنې د دفاع په برخه کې کړه اسناد او مدارک وړاندې کړي، او که نه نو
څله به په تاریخ کې د یوه د اسې تحریف کاره مؤرخ په توګه ثبت شي چې
ربستیا او دروغیئ سره ورگې کړي، تاریخي پیښو ته بې جعلی روایتونه جوړ
کړي، او په تاریخ کې بې د دروغو د ثبتو لو د پاره جعلی اسناد او سرچینې
جوړې کړي دي.

سرچینې

1. د پوهاند ډاکټر محمد حسن کاکر د ویاړ غونډی راپور، لراو برویب
[پانه](http://www.larawbar.net/31617.html)

2. پوهاند ډاکټر محمد حسن کاکر، «د پاچا امان الله واکمنۍ ته یوه نوې
کتنه».

3. د شیخ علی محبوب د فارسی خخه د تورن را بر تنوئل گیر لینگ
سکات ژبارل شوې، د انگریزانو استخاراتي روپوت
L/P&S/20/B289
4. داکټر عبدالرحمن زمانی، «بازنگری دوره امانی و تو طئه های
انگلیس»
5. دانگریزی استخاراتو محرمانه اسناد، د بритانوی هند آرشیف، ۲۱۲
ایف شمیر دوسیه، ۱۹۳۰ کال.
6. مجده‌دی، فضل غنی (۱۹۹۷)، ۳۰۰ و ۳۰۱ مخونه.
7. رشتیا، سید قاسم (۱۳۷۸)، ۳۸ مخ.
8. د شیخ علی محبوب د فارسی خخه د تورن را بر تنوئل گیر لینگ
سکات ژبارل شوې، د انگریزانو استخاراتي روپوت
L/P&S/20/B289

د افغان جو من افالاين په ويب پايه کې د لوستونکو د تبصره اونظر ياتو یوه برخه

له سويدين خخه محترم استاد سيسناني
شخصيت وطن پرست و مدافع سرسخت حق و حقيقه و عدالت جناب فاراني
صاحب گرامي عرض سلام و ادب خدمت شما !

از حسن استقبال تان نسبت به نقد عالمانه و رهنمود دهنده جناب داکتر زمانی برکتاب (دپاجا امان اللہ واکمنی ته یوه نوی کتنه) تاليف داکتر حسن کاکر، سابق استاد پوهنتون کابل، و مقاله اين جانب در تائيد آن نقد، تشکر ميکنم خوشوقتم که شخصيتى آتشين قلمى مثل شما، در ميان همكاران قلمى خود دارييم که بدون تعصب، و بدون تمایلات سمتى، زبانى و منطقه اي، همواره مثل يك سرباز دلir وطن، برمواضع دشمنان اين کشور يورش مينماید. تعداد انگشت شماري از قلمبستان همكاراين پورتال، مثل قطعه سريازان آماده باش، همواره مترصد اند تا اگر کسی پا کج بگزارد که خطر شکستن شيشة ناموس وطن در ميان باشد خود را به محل حادته ميرسانند و جلو شکستن و بزمين خوردن شيشة ناموس وطن راميگيرند و نميگزادرند که آبروی وطن برباد برود !

ديروز دوست گرانقدری از امريكا برایم زنگ زد و ضمن صحبت پيرامون کتاب داکتر کاکر و نقد داکتر زمانی، گفت: چند سال قبل در يکي از محافل دوستانه، از داکتر کاکر بزيان پشتون پرسيدم که جناب داکتر صاحب: علامه سيد جمال الدین افغان که فخر افغانستان است، موسس افغانستان معاصر را بنام احمد شاه "بابا" نامیده است، ولی چرا شما همواره او را بنام احمد شاه "دراني" مينويسد و به لقب "بابا" که مردم افغانستان از روی احترام به او داده اند، ياد نميکند؟ جواب داد که علامه سيد جمال الدین

اصلایک ایرانی است و من او را افغان نمیدانم و در مورد کلمه "بابا" گفت بخاطر این در آخر نام احمد شاه، بابا نمی نویسم که به شهرت آفاقی من لطمه میزند؟ دوست من افزود در حالی که در دلم به منطق داکتر کاکر می خنده دیدم، گفتم اینه داکتر تاریخ وطن ما که با چه منطقی از خود دفاع میکند؟

له امریکی خخه محترم مهرپور فیض ابادی

چرا ما افغان ها در کوبیدن هم دیگر خود این قدر اشتیاق و عجله داریم؟ داکتر صاحب زمانی یک کتاب داکتر کاکر را به نقد گرفت و داکتر کاکر هنوز جوابی نه نوشته است که حق اش در پاسخ به این نقد محفوظ است. بباید این قدر صبر و حوصله داشته باشیم تا اول از هر دو جانب دعوی بشنویم و بعد اظهار نظر کنیم. من و داکتر کاکر هر دو از استادان سابقه پوهنتون کابل استیم. تا ان جا که من از او شناخت دارم داکتر کاکر یک افغان وطن دوست و بی ریاست من با قضاوت های ناقدان محترم در مورد شخصیت و یا سوء نیت او در نوشنتن این کتاب موافق نییستم. ما انتظار می مانیم تا داکتر کاکر چی جوابی دارد و بعدش هم این ما و شما و این صفحات وبسایت افغان جرمن انلاین.

د امریکی خخه محترمه میرمن ملالی موسی نظام

توصیه مطالعه دو اثر از دو نویسنده خبره افغان:

دوست و برادر معزز، عبدالله جان کاظم،

گرچه قسمتی ازین گفتگو را میخواستم عنوانی هموطنان محترم بیان دارم، بعد از مطالعه نظریات سودمند تان خوب است که توضیحی محترمانه برای هر دو باشد. درین جای شکی نیست که مطبوعاتیانی که جای پای مستحکم

در مطبوعات کشور خویش افغانستان عزیز دارند، فعالیت شان بمنزله سنگی است که خود بالا انداخته و سرخویش را زیر آن گرفته باشند، چنانچه که از جانب خوانندگان گاهی همراهی و زمانی انتقاد هم می‌گردند که البته با تفاوت نظریات و مراءات حقوق حقه تفکر و بیان به شیوه اخلاقی، باید هم چنین باشد. ولی اگر هدف و اشتراک در مسائل مربوطه، با انتقاد سالم و آموزنده همراه باشد و کدام منظور آزار، توهین و تحریف رویداد های حقیقی افغانستان عزیز و انصراف از موضوع مورد بحث، منظور طرف مقابل نباشد، نه تنها مباحثات با مراءات اخلاق مطبوعاتی برگزار می‌گردد، بلکه بیشمار خوانندگان سایت های اینترنتی که مستحق خواندن نوشته ها در چوکات ادب و استدلال منطقی میباشند، از آن فیض برده و خسته، سرگردان و دلگیر نمی‌گردند.

طوريکه خوانندگان اين پortal جهاني شاهد هستند، بعد از مباحثات و افشاء گريهای تاریخي در مورد «حبیب الله کلکانی» و ارائه نظریات گوناگون، موضوع سوال بر انگیز قتل یا خودکشی مرحوم «محمد هاشم میوندوال» منحیث یکی از شخصیت های سیاسی افغانستان در پortal، مطرح شد. متآسفانه همانطوریکه دیدیم در همین زمینه اشخاصی که از آزادی بیان صرف آنلاین نمودن حروف و جملات پراگنده ای را برای توهین به اشخاص، مکدر ساختن اذهان خوانندگان و مخصوصاً دور ساختن شان از موضوع مورد بحث، در پلان داشتن قدم پیش گذاشتند، طوريکه واقع نشد که استثنائی حتی سطrix را با موجودیت «استناد» و اشاره بیک ورق روشی از تاریخ و استدلال منطقی که حق خوانندگان بود، جمع بندی نمایند.

دیروز که نوشته شما را در مورد اظهارات نسبی شهود عینی «که ما و شما در جریانات مهمی بوده ایم» و دقیقاً استناد مؤرخین، محققین و صاحب نظران بیطرف و منطقی، از برکت انکشاف مطبوعات، در مورد تاریخ

نگاری، مطالعه نمودم، باز هم امیدوار گردیدم که این کاروان پرکار رسیدن به حقایق تاریخ مردم افغانستان، همچنان به جانب منزل مقصود در حرکت می باشد. در مورد موضوعات مورد بحث اخیر، آنچه ترا ایندما یافته ایم، اگر برای سهولت افهام و تفهیم فقط به محتویات هردو اثر افشاگرانه ایکه الحمد لله نویسنده کان شان حیات دارند، مراجعت نماییم، نه تنها به سطور تاریخی که به یک ملت تعلق دارد و مطالعه آن وظیفه هموطنان شمرده میشود دسترسی حاصل میگردد، بلکه خواننده کان را هم از تحمل مطالعه سفسطه سرایی های ضد و نقیض نجات میدهیم؟ این دو کتاب دقیقاً پربار و قابل تعمق همانا یکی اثر شخص تان «زنان افغان زیر فشار عننه و تجدد» میباشد، همانطور که برای خودتان هم ابراز داشته ام، بعد از دریافت آن منحیت تحفه ارزشمندی از شما، بدون اغراق در دست راست من دایم منحیت ریفرینس معتبری، مورد استفاده قرار میگیرد. در همین معضله مباحثات بدون استناد آقای عبدالله از کلیفورنیا درین پورتال، خوب شکننده موارد استعمال این اثر به او ج خود رسید. کاش شخص صاحب صلاحیتی برسیل خیرخواهی، محتویات قسمت هایی از تاریخ وابسته به این اثر نهایت «مستند» را که زحمات سالها تحقیق تان را در خود ذخیره نموده، اقلأً در مورد حقایق مبرهن جمهوریت داود خان، برای همین آقای عبدالله از کلیفورنیا بخواند.

اثر دومی ایرا که من طالب العلم باز هم افتخار تحفه ای بی بدیل از مؤلف و محقق نهایت دانشمند آن محترم «دکتر عبدالرحمن زمانی» را داشته ام، همانا کتاب بسیار مستند و آموزنده «بازنگری دوره امانی و توطئه های انگلیس» میباشد. تاریخ افغانستان حق یک فامیل، یک سفسطه سرا و یک قوم نیست، او ج و حضیض رویداد های آن متعلق به همه ملت افغان است یکی از دلائلی که این قلم با مغربان و آناییکه پلان تحریف واقعات تاریخ مملکت را دارند، طرف واقع میشوم، دقیقاً بعد از مطالعات چنین آثاری است که با موجودیت آنهمه اسناد، شواهد و ریفرنس هایی میباشد که

محقق و مؤرخ سال‌های آزگار برای من و شما با استدلال و استناد فراهم نموده است. بعد از مطالعه تأثیف با ارزش محترم داکتر زمانی، اعتراف مینمایم که این هیچ‌مدان ازنگاه «استناد» و ارائه معلومات معتبر در تاریخ افغانستان که تا حدود دسترسی به اسناد مشهود و معتبر آرشیف هند برتانوی آنزمان هم پیش میرود، چنین‌یک اثرآموزندۀ ارزشمند و غیر قابل انکاری را که جهانی معلومات تاریخی «غیر قابل انکار» را به ملت شریف افغانستان پیشکش مینماید، ندیده بودم. خوب است که به عوض ضد و نقیض گویی هایی که تاریخ را مسخره نموده و به بازی می‌گیرد، اوراقی ازین گنجینه رویداد‌های همان عصر فشرده را بیطرفا نه و با خلوص نیت مطالعه نماییم. البته بعد از خواندن، اگر انتقاداتی داشتیم بدون اینکه به کاکا و مامای محقق و مؤرخ توهین نماییم، با شهامت و استدلال برای خود احترام و برای مؤلف معلومات آفاقی «مستند» تقدیم نماییم. البته درین اثر آناییکه در مورد حقایق تاریخ نادرشاهی هم علاقمند هستند، با دلایل و استناد آزادانه پا پیش گزارند.

علت پیشکش آثار شما دو محقق و دانشمند پرکار به منتقدین رویداد‌های عصر نادرشاهی و داودشاهی، اینست که چون هردو از نعمت حیات مستفید هستید و آثار تان دقیقاً با مراجعه و تحقیق بیشمار مراجع و منابع مستند مزین گردیده است اطمینان داریم که شما و دانشمندان دیگر افغان چون مؤرخ و محقق پرکار محترم اعظم سیستانی و محترم داکتر عبدالرحمن زمانی با خدمات و زحمات متداوم تان در نزد مردم افغانستان از ارج و منزلت زیادی برخوردار هستید، یقین که پلان روشنی اندازی بر حیات سه شخصیت مطرح و تاریخ ساز وطن که اثر تحقیقی آینده تان خواهد بود، راه‌گشای نسل‌های بعدی و آناییکه بدون تعصب تاریخ را برای تاریخ و ملت وابسته به آن میدانند، میگردد به آرزوی مؤفقت‌های بیشتر و من

الله توفیق.

د جرمی خخه محترم زلمی گرzi

سپاس فروان خدمت بزرگوار محترم ، تاریخ نویس توana داکتر صاحب عبدالرحمان زمانی !

مقاله اخیر شما را بنام (مروری بر کتاب دوره امامی پوهاند کاکر) در پورتال وزین و پرمحتوی افغان جرمن آنلاین با ارایه اسناد مؤثق و تاریخی مطالعه کردم این تجسس و تحقیق تاریخ نگاری شما نهایت در خور تمجد ، تقدیر و ستایش است. چند سال قبل من نوشه استاد حسن کاکر را تحت عنوان (پادشاه امان الله واکمنی ته یوه کتنه) مطالعه نمودم، مطالعه این رساله برایم منحیث شاگرد تاریخ دلچسپ بود اما با مطالعه اسناد و شواهد مؤثق تاریخی ارایه شده داکتر صاحب زمانی، باید بگوییم که در هیچ اوراق تاریخی نام منشی علی احمد خان بحیث مشاور دوره امامیه دیده نشده، بلکه محبوب علی شاه سکرتر امور شرقی انگلیس در سفارت کابل بوده است برای کسانیکه این موضوع مغلق و ناحل بود واضح و آشکارا شد. متاسفانه نوشه استاد کاکر با اسناد و شواهد جعل و نفی برآمد که از جانب یکتعداد تاریخدانان و تاریخنویسان شهریور هم تأیید شد. خداوند به قلم داکتر صاحب زمانی توانایی بیشتر اعطأ فرماید .

د کالیفورنیا خخه داکتر سید عبدالله کاظم

از همه اولتر از جناب غزنوی غلزی کمال امتنان دارم از اینکه در باره خصوصیات یک سند تاریخی (اسناد اصلی- درجه اول و اسناد فرعی- درجه دوم) از قول یک تاریخدان داشتمند مطالبی را نوشه اند که رعایت آن برای تشخیص یک سند مؤثق تاریخی برای هر محقق حتمی و ضروری است، همچنان کسانیکه درباره مسائل تاریخی مطالبی نوشته اند، محقق باید توجه کند که نویسنده چه کسی است و موقعیت وی در جامعه چیست؟، چرا

نویسنده این اثر را نوشته و آیا او موقف بیطرف دارد و آیا او مقصد سیاسی مشخص در نوشتن اثر دارد؟ و و و و ...

از آنجاییکه طی چند دهه اخیر کشور با نشیب و فراز های فروان رو برو شده است، نسل های حاضر اغلب شاهدان عینی حوادث بوده اند، لذا اکثر آ می خواهدن چشم دیدها، سرگذشت ها و حتی شنیدگی های خود را در قالب "تاریخ زنده" به قید قلم درآورند. اینکار یک اقدام مفید و خوب است و در حقیقت به حیث "مواد خام" برای یک محقق مسائل تاریخی محسوب می شود و محقق میتواند با استفاده از آن مواد، مسائل را بررسی نماید و پارچه هایی از این "خاطرات و سرگذشت ها" را که یک با دیگر و فق پیدا میکنند و هر پارچه با پارچه دیگر به اصطلاح سر میخورد، پهلوی هم بگذارد و با ارائه دلیل و برهان یک "تیزیس" تاریخی را از آن اشتقاق و ارائه نماید. در اینجا برای همچو تدقیق لازم است تا محقق روشهای علمی و آفاقی را برای ارزیابی اسناد اعم از خاطرات شخصی نویسنده گان، اوراق رسمی، شهود عینی و بازرگانی محل وقوع و سوابق موضوع و نیز اهلیت را اثبات کنند و باستگی های آنها بکار برد تا واقعیت تاریخی را از مسائل ماوراء واقعیت تفکیک و تشخیص نماید. به این اساس میتوان بین "واقعه نگاری" و "تاریخ نویسی" فرق گذاشت.

در این ارتباط یکی از وظایف بسیار مهم یک محقق تاریخ یا به عبارت دیگر یک مؤرخ همانا اتکا به مأخذ و منابع اصلی است و تشخیص منابع اصلی همانطوریکه فوق ذکر شد، محقق را مکلف به تشخیص اعتبار سند می سازد.

در این روزها جناب داکتر عبدالرحمن زمانی یک موضوع بسیار مهم را در ارتباط با یک مأخذ اصلی کتاب استاد محترم جناب کاکر صاحب "نگاهی جدید به حاکمیت شاه امان اللہ" مطرح بحث قرار داده اند که محتوای کتاب مذکور را زیر سؤال می برد. خوشحال هستم که امروز هموطنان محقق ما با

فراخ نظری دنبال استناد و شواهدی در مسائل تاریخی می‌گردند که به استناد آن واقعیت‌های تاریخی را متجلی سازند. این کمینه از جمله اولین کسانی بودم که در سال 2005 حینیکه کتاب "زنان افغان زیر فشار عننه و تجدد" را نوشتم، براین نظر که گویا "هیچ سندی در دست نیست که انگلیسها در سقوط دوره امانی دست داشته باشند" انتقاد کردم و آنرا ناموجهه دانسته و دلائلی را ارائه کردم و از آنروز به بعد مرهون زحمات جناب داکتر عبدالرحمن زمانی هستم که با موشگافی‌ها و رجوع به استناد معتبر تاریخی در کتاب پر محتوای خود "باز نگری دوره امانی و توطئه‌های انگلیس" و نیز در مقاله‌ای خیر خود "مروری بر کتاب دوره امانی پوهاند کاکر" استنادی را ارائه کرده اند که این کمینه به ماهیت تحلیل و بررسی جناب داکتر زمانی می‌باشد می‌کنم.

اکنون طوریکه از ورای بعضی نوشته‌ها و تبصره‌های هموطنان عزیز در مسائل تاریخ معاصر کشور در این پورتال بر می‌آید یک نوع جدل محسوس بین یک عده به طرفداری از یک دوره و برعکس و نیز جانبداری از یک شخصیت تاریخی و یا یک مؤرخ و برعکس در جریان است که خود بیانگر علاقمندی آنها به مسائل تاریخی می‌باشد و در اثر همین نوع بحث‌های میتوان به نقاطی دست یافت که تا امروز از نظرها پنهان بوده و یا کوشیده شده تا از نظرها پنهان گذاشته شوند. جای مسرت است که این بحث‌ها موجب می‌گردند تا واقعیت‌های تاریخی را از گودال تحریف‌های تاریخی بیرون آورند و دیدگاه‌های نوین و مستند را پیکش نمایند.

له هالندو خخه محترم محمد ایاز نوری درنو افغانانو!

مونږ تاسو د افغان شخصیت او د تاریخ خپرونکی ډاکټر عبدالرحمن زمانی درې برخې لیکنې «پرامانی دورې د پوهاند کاکر کتاب ته یوه کتنه»

د افغان-جرمن په پورتال کې ولوستلي. د لته خلاف کاري او جعل د تاريخ کوم عادي يا د تيتيپي کچې افغان ته متوجه نه ده، دا شخصيت د تاريخ متخصص او د کابل پوهنتون پخوانی مشهور استاذ پوهاند محمد حسن کاکر دئ...؟ د نورو مهمو تاریخي مسایلو تر خنگ، شاغلي زمانی ليکي کله، چې يو وخت دئ هغه د منشي على احمد په غلط نوم سند د پوهاند صاحب نه د یوه هيواد وال په حیث غواړي، چې وي ګوري، استاذ کاکر بې د وربنکاره کولو نه انکار کوي آخرولي...؟!

اوسماني، چې مونږ لوستي افغانان تکان و خورو او خپل د هيواد تاريخ ته بالخصوص د امير حبيب الله خان د مرگ نه پس، په وړه ئيرتيا رجعت وکړو.

د زمانی صاحب د دي ذکر شويو ليکنو نه زه دا نتيجه اعلم، چې غازی اعليحضرت امان الله مرحوم سره د انگربزي استعمار ګرو دشمني په کومه کچه وه او دوی په کوم مهارت د امانی په حکومت کې جګپوري کسان خپل جو اسيس استخدام کري ول، چې دالري د استخدام دغه تر نن پوري دوام لري.

له امريکي خخه محترم غزنوي غلزى

نقل قول محترم داکتر صاحب زمانی از استاد کاکر و اينکه انگليس نا آرامي را در افغانستان نمي خواست تصادفا بسيار شباہت دارد با گفتار جنرال مشرف در مورد افغانستان در سال 2007:

Pakistan needs peace and stability in Afghanistan, the president told United States Senator Hillary Rodham Clinton, who met him here after a visit to Kabul, the government said in a statement on Monday.

<http://www.hindustantimes.com/nm21/pak-for-a-stable-afghanistan-musharraf/article1-199830.aspx>

ترجمه مفهوم -نه لغت به لغت- نقل قول بالا:

" دولت پاکستان در یک بیانیه صادر شده در روز دو شنبه اعلان کرد که رئیس جمهور (جنرال مشرف) به سناتور هیلری رادهم کلنتون اظهار داشت که پاکستان به صلح و ثبات در افغانستان ضرورت دارد. بر اساس اعلامیه مذکور رئیس جمهور پاکستان این اظهارات را شام یکشنبه به سناتوران امریکائی اظهار داشت که بعد از یک سفر به کابل به دیدن وی آمده بودند. "

در حالتی که به ما افغانها و تمام دنیا معلوم است و معلوم بوده است که دولت اختراعی پاکستان از روز اول برای ایجاد تخرب و دوام طرز دید انگلیس در منطقه بوجود آمده است و میراث خور همان طرز دید است و در هر دوره تاریخ به همان ترتیب عمل کرده است. نقش پاکستان در بوجود آوردن - تمویل - تربیه و هدایت طالبان برای تخرب و تجزیه افغانستان با همکاری مهره های کهنه تربیه شده در پاکستان در نقش های نمایشی ضد پاکستان، به افغان ها و بسیار مردم جهان روشن است و اظهارات خواست آرامی و ثبات در افغانستان از طرف پاکستان در افغانستان بی معنی و دروغ است.

بر همین اساس نظر انتقادی داکتر صاحب زمانی بجا و درست است که این ادعای داکتر صاحب کاکر در صفحه 139 کتاب کاکر صاحب که انگلیس نا آرامی و بی ثباتی در افغانستان تحت قیادت امان الله خان غازی را از ترس بی ثباتی در هندوستان تحت اداره اش نمیخواست، بر مبنی هزاران شواهد و اسناد و بر اساس روایات مستند و بر اساس منطق یک ادعای نادرست است.

له اموبکی خخه محترمه میومن ملالی موسی نظام

برادر محترم، آقای غزنوی غلزی،
اینجانب هم مانند مؤرخ و محقق پرکار و خبره، محترم آقای اعظم سیستانی نظریات و تبصره های تان را در مورد جریانات وطن مطالعه نموده و از آن

فیض میبرم در زمینه این که هر ادعایی در مورد تاریخ افغانستان باید مستند بوده و در صورت ضرورت، سند و یا رهنمونی ای قابل پذیرش و منطقی در زمینه ابراز گردد تا صحت یا نقض موضوع مورد بحث به جایگاه اصلی رهنمونی شده و مورد قبول واقع گردد، کاملاً با شما موافق هستم موضوع دانشمند و محقق داکتر عبد الرحمن زمانی و اثبات قسمت مهمی از اسرار و افشاگری های تاریخ عصر اماني، قابل دقت و تقدیر است و اینکه محترم سیستانی ازینکه بر ادعای داکتر حسن کاکر، دو شخصیت ملی و مهم این عصر را که مرحومان محمد ولی خان دروازی و غلام صدیق خان چرخی باشند، در اخیر بر علیه اعلیحضرت غازی امان الله خان، تصور نموده است و این موضوع را ابراز مینماید، نهايت صداقت شان را در اتكاء به واقعیت های تاریخ مملکت میرساند.

با عزت باشد.

**محترم غزنوي غلزي ساكن امريكا
استاد محترم سیستانی صاحب،**

این بزرگواری و شهامت شماست که عالمنه و با شهامت اظهار میدارید که بر کتاب داکتر کاکر استناد کرده بودید، اما وقتی سند و تحلیل و استدلال منطقی داکتر صاحب زمانی که وی هم بعد از کوشش زیاد سند اصلی را بدست آورده و تحلیل و تجزیه کرده اند، در پورتال وزین افغان جرمن آنلاین مطالعه و از نظر عالمنه خود تحلیل کردید به نتیجه گیری رسیدید که داکتر صاحب زمانی با استفاده از منبع اصلی نتیجه گیری درست کرده است و باید گفته شود که قضاؤت شما درست است. شما با همان ترتیب مطالعه تاریخی به درستی عمل کرده بودید که در استناد به اسناد درجه دو اعتبار نویسنده را در نظر گرفته بودید. اینجانب منحیث یک قربانی تجاوز روس ها نتوانستم به تحصیلات بالاتر از لیسانس فاکولته حقوق برسم و سالها در

در بذری مهاجرت و امرار معاش فامیل مصروف گردیدم و بلاخره در سن پیری پنجاه و چار سالگی ۴ سال قبل توانستم یک ماستری بدبست بیاورم و اکثر این تبصره‌های که مینویسم از تجربه تازه شاگردی است نه پختگی و در همین جریان درس و تحقیقات شاگردی استادان فاکولته در امریکا به ما در مور اسناد تاریخی هدایاتی میدادند که بر اساس آن معمولاً دو نوع اسناد تاریخی مورد ستنداد قرار می‌گیرد:

1. اسناد اصلی- درجه اول Primary

2. اسناد فرعی- درجه دو Secondary

در مورد اسناد اصلی و درجه اول هدایات زیاد است و اولتر از همه اسناد اولیه از نظر نویسنده سند تحلیل و تجزیه شود و سوال شود :

A. نویسنده چه کسی است؟ موقعیت وی در جامعه چیست؟

B. چرا نویسنده این اثر را نوشته است؟ آیا وی موقف بیطرفی دارد؟

آیا وی کدام مقصد سیاسی وغیره از نوشتمن این اثر دارد؟

C. برای چه کسانی نوشته شده است؟ کدام خوانندوها را در نظر دارد؟

همچنان هدایاتی در مورد تحلیل و تجزیه سند اولیه و اصلی از نظر منطق، از نظر مقایسه به دیگر آثار و روایات وغیره نیز موجود است.

بنا بر آن کتاب سقوط امان الله که به تو طئه استخارات انگلیس بنام کتاب نوشتمن شده توسط منشی امان الله خان شهرت یافته بود منحیث یک سند اصلی و درجه اول حساب می‌شود.

جناب شما استاد سیستانی و ما همه بر تحلیل و نوشتمن استاد کاکر استنداد کرده بوده ایم به این امید و اعتبار که وی سوال‌ها و تحقیقات بالارا در مورد این سند اولیه انجام داده است داستان کوشش محترم داکتر صاحب زمانی که سند اصلی را از داکتر کاکر برای مطالعه و تحلیل قرض بگیرد بهوضاحت نشان میدهد که داکتر کاکر بالای سند اصلی خود اعتبار نداشته است. و بنا بر آن به بسیار روشنی دیده می‌شود که شما استاد سیستانی

منحيث يك استاد واقعى سوال بعدى را مطرح كرده ايد که چرا پوهاند کاکريک سند تحريف شده را منحيث يك سند معتبر معرفى كرده و برآمان الله خان غازى از نظر انگلیسي قضاوت كرده است.

له سوپرین خخه محترم استاد سيسناني

يکي از هموطنان دقيق النظر ما آقاي غزنوي غلزي ميباشند که گرچه کم مينويسند ولی آنچه در دريچه نظر سنجي مينويسند، خيلي پخته و سنجدیده مينويسند. تبصره اخير شان برمقاله جناب داکتر زمانى بسيار بجا و با دقت لازم به نگارش آمده است. من فصد داشتم همان روز به تائيد ايشان نظرم را در مورد مقاله محققه و مستند و مستدل آفای داکتر زمانى بنویسم، ولی از آنجايی که درسفرى بودم و نيز کمپيوترم نزدم نبود، نتوانستم نظرم را بنگارم.

چيز يکه مرابعد از مطالعه اين مقاله خيلي متاثر ساخت اينست که چرا در حق تاریخ کشور ما از جانب کسی که داکتر تاریخ است و سالهای زيادي در پوهنتون کابل مشغول تدریس تاریخ بوده چنین خیانتی سرزده و چيزهای به خورد شاگردان و علاقمندان تاریخ کشور داده است که براساس اين مقاله تحریف تاریخ شمرده میشود، نه حقیقت تاریخ.

مقاله داکتر صاحب زمانی نه تنها نقش مخرب انگلیس را در برابر گیختن شورش های ضد حکومت امانی بر ملا میسازد، بلکه نشان میدهد که چگونه تبلیغات تفتیین آمیز جواسیس انگلیس در افغانستان بجای حقایق تاریخی بخورد مردم و نسل های جوان از سوی کسانی داده میشود که متأسفانه در پیشوند نام خود القاب داکتری دارند. منظور جناب داکتر کاکر است که ايشان با وجود فهم و دانستن اين نكته که كتاب سقوط امان الله خان بوسيله يكى از جواسیس انگلیس در کابل (شيخ محبوب على شاه) نوشته

شده است، واز سوی یک نفر اجنت دیگر ترجمه شده و آنرا بنام علی احمد منشی آخرین روزهای امان الله خان در قندھار ثبت کرده است تا نشان داده باشد که روایاتی که در مورد شورش شینوار گزارش می‌یابد، از زبان نزدیک ترین کارکنان شاه امان الله گزارش داده می‌شود تا باور خواننده را به روایت‌های درج شده جلب نماید. در این روایات از زبان علی احمد خان گفته شده که شورش شینوار بوسیله غلام صدیق خان چرخی (وزیر خارجه دولت امانی و باجه شاه امان الله خان) که مربوط به حزب جمهوریت بربری محمدولی خان بود، صورت گرفته است. سوال اینست که چرا آقای داکتر کاکر نویسنده اصلی کتاب را که یکی از کارمندان انگلیس در سفارت آنکشور در کابل بوده بخوانندگان کتاب خود معرفی نکرده و نوشته‌های او را بصورت اطلاعات موثق در کتاب خود انعکاس داده است؟ هدف شان از اینکار چی بوده است؟ ایا این کارشان جعل و تحریف تاریخ نیست؟ آیا او این کار را در سایر کتب خود نیز مرعی داشته است؟

متاسفانه من یکی از کسانی ام که کتاب داکتر کاکر (دامانی دوری ته یوه نوی کتنه) را خوانده ام و در مقالاتم بدان استناد جسته ام. بر اساس نوشته های داکتر کاکر ذهنیت من نسبت به غلام صدیق خان چرخی و محمدولی خان دروازی خراب شده تا آنجا که من در یکی از مقالات خود به حواله داکتر کاکر یکی از علل سقوط دولت امانی را مخالفت محمدولی خان دروازی و غلام صدیق خان چرخی و محمدیعقوب خان وزیر دربار دولت امانی گفته ام. و حال که بر اساس تحقیقات داکتر زمانی معلوم گردید که نویسنده اصلی کتاب، علی احمد خان غزنی چی نه، بلکه یکی از جو اسیس انگلیس بوده است. البته با نشان دادن نویسنده اصلی از اعتبار کتاب کاسته می‌شود و خواننده میدانست که در این کتاب نیات استعماری نهفته است، طبیعی بود که خواننده به محتویات آن اعتبار نمی‌کند، مگر متاسفانه آقای داکتر کاکر در واقع یک جعل تاریخی را بخورد خوانندگان داده است که نمی‌باید این کار را می‌کرد. من می‌خواهم بدینوسیله آن سخن‌نام را به آدرس آن دو شخصیت ضد

استعماری پس بگیریم و شماتت و ندامت این کار را برخ آقای داکتر کاکر بکشم زیرا اگر داکتر کاکر نوشه این جاسوس کارکشته انگلیس را، بنام منشی دربار شاه امان الله در کتاب خود انعکاس نمیداد شاید انسانهای بسیاری مثل من فریب بمیخوردند.. خداوند بر قلم و بر عمر داکتر زمانی خیر و برکت نهد که ماهیت کتاب سقوط امان الله را یکجا با پنهان کاری و تحریف تاریخ از سوی داکتر کاکر، بر ملا نمود و عالمی را از گمراهی و جعل خوانی نجات داد.

له امریکی خخه محترم غزنوی غلزاری

تحلیل عالمنه جناب داکتر زمانی در مورد کتاب استاد کاکر و استناد داکتر کاکر بر یک سند خاص، یک تحلیل ارزشمند و قابل قدر است یک مورخ ضرورت به اسناد و مدارک برای نوشتمن تاریخ دارد ، اما درک چگونگی اسناد و تحلیل و تفسیر اسناد وظیفه مورخ است تا باشد که اسناد برای تشریح تاریخ واقعی مورد استفاده درست قرار بگیرد. در این نوشته عالمنه جناب داکتر زمانی به صورت علمی و منطقی سند مورد استفاده استاد کاکر را در رابطه با نویسنده آن ، اوضاع آن زمان ، نقش دولت انگلیس و اینکه آیا شخص مدعی نوشتمن آن سند از نظر منطق و امکانیت عینی توانائی آن را داشت به درستی مورد تحلیل قرار داده است. جیمز لورینس James J. Lorence یک استاد پوهنتون و سکانسون امریکا ، نه آمریکا ، در یک مضمون در مورد استفاده مورخ از اسناد برای توضیح و تشریح تاریخ چنین نوشه است:

A document, then, is quite meaningless until the historian deciphers it through a thought process that screens for motivation, bias, intent, and context.

<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED214813.pdf>

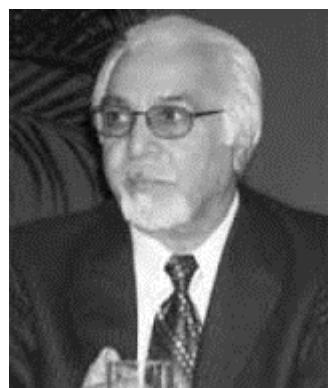
ترجمه مفهوم، نه لغت به لغت، مطلب بالا : "یک سند بکلی بی معنی است تازمانی که مورخ سند متذکره را در جریان یک عملیه تفکر و تعمق مطالعه و تحلیل و تجزیه نماید، و قصد نویسنده سند در نوشتن آن سند، طرفداری و دشمنی نویسنده آن سند در مورد موضوع سند، و اینکه سند مذکور اصلاً به کدام مفهوم و محتوی نوشته شده است تحلیل و تجزیه و تفسیر نماید."

در همین ارتباط وقتی هموطنان ادعای میر محمد صدیق فرهنگ را در مورد رجوع شهید میوندوال به نزد او شان در زمانی که وی سفیر افغانستان در یوگوسلاویا بوده است و ادعای قصد کودتا بر ضد شهید سردار محمد داود خان در کتاب تاریخ فرهنگ میخواستند، با درنظرداشت سابقه مستند دشمنی فرهنگ با میوندوال و با درنظرداشت اینکه فرهنگ سفیر داود خان بوده است و فرهنگ سابقه روابط با پرچمی ها داشت از نظر منطق قبول کرده اند.

بر حسن تصادف در همین زمان نشر مقالات جناب داکتر زمانی در این پورتال وزین افغان جرمن، مقالات استاد محترم و دانشمند داکتر کاظم نیز نشر شده و به بسیاروضاحت دیده میشود که استاد کاظم برخلاف داکتر کاکر، نویسنده کتاب را معرفی درست کرده و هم کتاب را تحلیل علمی کرده و نتیجه گیری درست تاریخی نموده اند. شهید عزیزالرحمان الفت جان خود را در راه افشاء حقایق تا آن اندازه ای که میدانست فدا کرد و کتاب وی خود سند معتبر تاریخی است که استاد کاظم با توضیح مسائل و تاریخ نشر و زمان شهادت عزیزالرحمان الفت بحث تاریخ شروع جهاد را مستند ساخت و بدون زیاده روی نوشته اش را خاتمه داده است.

دریمه برخه: پدی هکله د پوهانو مقالې

گرانوھیوا دوالو، د داکتر کاکر کتاب د خپل د ماخذو فهرست خخه ایسته کړي!

لیکوال: کاندید اکادمیسین سیستانی ژبارونکی: زلمی کرزی

[د داکتر کاکر کتاب (د پاچا امان اللہ واکمنی ته بیوه
نوی کتنه) د داکتر صاحب عبد الرحمن زمانی
د عالما نه نقد او کره کتنی وروسته، نور دیوه تاریخی
اثر په توګه ارزښت او اعتبار نلري. او د غه کتاب
دهیواد په تاریخ کی دیوه ماخذ په توګه بیله دخوان
نسل د ګمراهی خخه بله ګټه نلري، د غه کتاب ماد
دا کته زمانی د کره کتنی د دریمي برخی په لوستلو سره
د خپلوكتابو نو خخه ایسته کړ، او په کثافت دانی کی
می واچاوه. خدای تعالی دی د دا کته زمانی پر قلم او
عمر خیر او برکت کنیږدی چې د امان اللہ د سقوط
د کتاب ما هیت یې د داکتر کاکر د تاریخ د تحریف او
پتوکارو نو سره یو ئای خر ګند کړ او خلک یې
د ګمراهی او جعل لوستلو خخه وزغورل]

دې بارونکى تذکر:

په افغان جرمن پورتال کی دمحترم کاندید اکادمیسن
محمد اعظم سیستانی صاحب مقاله ()
گرانهیوادوالو دا اکتر کاکر کتاب دخپل فهرست
او مأخذ خخه ایسته کړی !) ترسنلیک لاندی ما
ولوستله. دیره په زره پوری لیکنه وه. په رښتیا
هغوا فغانانو ته چې په امانی دوره کی دانګلیس
جاسوسی، خیانت او توطیو په باره کی معلومات نلري
دهغوی دپوهاوی لپاره د دغی مقالی لوستل
دیرګتور دی په تیره بیا دشاغلی دا اکتر زمانی صاحب
دغه فرهنگی خدمت دقدرا اوستایني وریولم، چې
دامانی دوری تیاره پانه بی روښانه کړه. همدا رنګه
د افغانستان په دته او بهرخوانو او راتلونکی نسل
ته بايد تاریخي مستند حقایق ولیکل شئ، په جعلی
لیکنو بايد د دوی افکار مغشوشن شئ.

د شاغلی سیستانی صاحب بیی کورودان چې هره ورځ
خپلو هیوادوالو ته تاریخي حقایق لیکی او هم دهیواد
بی هویتو او پردويو ګودا کیانو په مقابل کی تینګه
قلمی مبارزه کوي. دلوی خدای خخه ده ته په دغه
فرهنگی خدمت کی لازیات سرلوری او بریاليتوب
غواړم. ما د شاغلی سیستانی مقاله په پښتوژیه
وزیارتله، هیلمن یم گرانولوستونکو ته په زره پوری
وی. د ده روغتیا او سلامتیا زما هیله ده. دلوی خدای
خخه ده ته داورد عمر دعا کوم. تل ترتله په نښه نوم
پا بیي شاغلی- زلمی کرزی

دمقالی دمن زباره:

ډاکټر کاکر ۱۹۷۰ کلونو په لسیزه د تاریخ په خانګه کی یو د تعلیم یافته ۽ استادانو خخه دی. نوموری یوازنی استاد دی چه د تاریخ په خانګه کی په انگلستان کی بی لوپی زده کړی سرته رسولی دی. د ادبیات او بشري علومو د پوهنځی زیاراتو محصلینو هغه ته دیوہ پوه او د تاریخ د مختصص په سترګه کتل. او هغه ته بی در ناوی درلود ما هم ډاکټر کاکر ته بنه نظر درلود او هیلمن وم. خوھی خکله می د تاریخ په برخه کی د دیوہ مقاله چه د تاریخ لیکلو میتودولوچی بیان کړی نه ده لوستلي.

په ۲۰۰۰ میلادی کال کی دلومړی ئل لپاره می سترګی ډاکټر کاکر پر یو رساله (افغان، افغانستان، افغانها و تشکیل دولت در هندوستان، فارس و افغانستان) ترعنوان لاندی روښانه شوی او هغه می تر نظر تیرکړ، د غه رساله دیوہ او بد عنوان سرده د محتوا له مخی یو ډیر کمزوره اثر دی او پیری نیمگر تیاوی لری. هیلمن وم چه ډاکټر کاکر د افغان او افغانستان د کلمو په باره کی د داخلی او بهونی معابر و تاریخی متنونو خخه بشپړ بیان لوستونکو ته وړاندی کړی واي، له بدہ مرغه چې ده هڅی نه دی کړی.

په هندوستان او فارس کی د افغانانو د دولت د جو ربست موضوع دو مره لنده، سطحی او نیمکړی ده چې حتی د دو لسم ټولکۍ دلکچرد نوبت لپاره هم لمبر دی. د غه اثر په لومړی سرکې خطاطی شویدی، او بیاد آفیست په ډول چاپ شویدی. زما په اند ډاکټر کاکر ځائی بی په تاریخ لیکلو کی ډیر را تیټه کړی دی. دو مره پوه شوم چه دی په تاریخ لیکلو کی د زغم او د حوصلی خاوند څیرونکی نه دی، دهیواد د تاریخی مسایلو په بیانولوکی آن د پوهاند حبیبی د شاگرد حبیب الله رفیع په اندازه هم قوى استدلل او د بیان جرئت نلري.

دداکتیر کاکر دویم کتاب چه زما لاس ته راغی (دپاچا امان اللہ واکمنی ته یوه نوی کتنه) ووو، دومره وخت می پیدا نکرچی هغه ترپایه ولو لم خود امانی دولت پر ضد دشینوار و دنبور بست برخه او په هغه کی بی دمحمدولی خان دروازی او غلام صدیق خان چرخی او نور دمنشی علی احمد خان له قوله لمسونکی بلل شویدی ولو ستل. حتی په یوه مقاله کی بی (آیا محمدولی خان دروازی در سقوط دولت امانی نقش داشت؟) په هغه لاس وند اونقل قول می خپلی مقالی ته اعتبار ورکر. له هغه وخت ۲۰۰۵ خخه چی ما د داکتیر کاکر دکتاب دغه برخه ولو ستله، زما ذهنیت محمد ولی خان دروازی او غلام صدیق خان چرخی ته ڈیر خراب سو. په ربنتیا سره زما په زړه کی د دغونکسانو په مقابل کی د نفرت او کرکی احساس پیدا سو، خو وروسته د کاکر پر کتاب باندی د بناغلی داکتیر زمانی د مستند او مستدل عالمانه نقد په لو ستلو سره جوته سوه چی د کتاب اصلی لیکوال علی احمد خان غزنی چی نه دی، بلکی شیخ علی محبوب په کابل کی دانګلیس د جاسوسانو خخه دی. داکتیر کاکر په پوهاوی سره دانګلیس د جاسوس لیکنه لو ستونکو ته وړاندی کړی ده. داکتیر زمانی د کرہ کتنی له مخی خرگند یېږي چی د کتاب متن (دپاچا امان اللہ واکمنی ته یوه نوی کتنه) سل په سل کی دانګلیس په کتیه او د دوهمی مشروطی د غورخنگ او دهیواد د خپلواکی د محصل پاچا امان اللہ پر ضد دی. کوم شی چی زه ڈیر خواشني کرم دادی چی ولی زموږ دهیواد د تاریخ په حق کی د داسی سپړی له خوا چی هغه د تاریخ داکتیر دی او زیات کلونه د کابل په پوهنتون کی د تاریخ د مقام خاوند ووو، داسی خیانت وکړ او داسی شیان بی دهیواد د تاریخ مینه والو او شاگردانو ته وړاندی کړل چی داکتیر زمانی د مقالی په اساس د تاریخ تحریف شمیرل کېږي نه د تاریخ حقیقت.

البته که داکتیر کاکر (اماں اللہ خان سقوط) کتاب چی منشی علی احمد خان ته بی نسبت ورکړی دی نقد بی پر لیکلی واي او د هغه ما هیت بی خرگند کړی واي، طبعاً د کتاب اعتبار کم کیدی او لو ستونکی پوهیدل چی په دغه

کتاب کی استعماری نیتونه پت دی، طبیعی وه چی لوستونکو د کتاب متن او محتوا ته اعتبارنه ورکاوه. خوله بده مرغه ډاکټر کاکپه ربنتیاه سره یو جعلی تاریخ، لوستونکو ته وراندی کړ. ده باید دغه کارنه واي کړی. زه خپلی خبری د هغه ده ضد استعماری شخصیتونو په باره کی چی ما کړی دی بیرته اخلم، او د دغه کار پښیمانی او ندامت د ډاکټر کاکپه مخت ته ای بدم، حکه که ډاکټر کاکپه دانګلیس جاسوس لیکنه د پاچا امان الله د منشی په نامه پخپل کتاب کی نه واي ليکلای، بنایي دیروانسانانو لکه زما په شانه دوکه او فریب نه واي خورلای.

د ډاکټر صاحب زمانی نقد نه یوازی دانګلیس د وران کاریو ونډه د امانی دولت د بنوربنتونو په را پارولوکی بنکاره کوي، بلکه دا خرگندوی چې په افغانستان کی دانګلیس د جاسوسانو د فتنی اچولو تبلیغات د تاریخي حقایقو پرخای خلکو او نوی نسلونو ته د هغه کسانو له خوا ورکول کېږي چې له بده مرغه د خپل نوم په سرکې ډاکټری لقبونه لري. منظور جناب ډاکټر کاکپه دی، چې دوی سربیره د دغه تکی په پوهاوی سره چه د امان الله خان د سقوط کتاب په کابل کی دانګلیس یو جاسوس لیکلی دی او د یوه بل اجنبت په واسطه ژباره سوی دی او هغه بی په کندهار کی د امان الله خان د آخري ورخو د منشی علی احمد په نامه ثبت کړی دی، خودا جوته کړی هغه روایتونه او خبرونه چې د کابل د شمال او شینوارو د بنوربنتونو په باره کی ورکل شویدی، د پاچا امان الله له نبدي کسانو له خوا ورکړه شویدی، خود لوستونکو باور په درج شوی روایتونو سره را جلب کړی. په دغه روایتونکو کی د علی احمد خان له خولی خخه ویل شوی دی چې د شینوارو بنوربنت د غلام صدیق خان چرخی (دامانی دولت د بهرنیو چارو وزیر او د امان الله خان باجه) او د جمهوریت د ګوند په تراو چې محمد ولی خان بی مشرو، له خوا ترسره شوی دی.

پونستنه داده چی ولی ډاکټر کاکپ د کتاب اصلی لیکوال چی په کابل کی د انگلیس د مامورینو څخه و د کتاب لوستونکو ته ندی و ریژنڈلی. او د هغه لیکنی بی د ثقه اطلاعاتو په ډول لیکلی دی؟ د دغه کار خنده ده هدف خه شی وو؟ آیا دغه کارد تاریخ تحریف او جعل ندی؟ آیا هغه دغه کار ده په خپلونورو کتابو کی هم تطبیق کړی ندی؟

ولی ډاکټر کاکپ کله چی ډاکټر زمانی پر دغه ارشک پیدا کړ او اصلی متن بی دده څخه و غوبنست خوه ګوره و ګوری،

دغه اثريوم محترم هیوادوال ته بی وربنکاره نکړ؟ که ډاکټر کاکپ دی کتاب دليکلو څخه سوئنيت نه در لودای ولی هغه لیکنه دمخته تردی چی موضوع رسوايی ته را وزی دده په اختیار کی بی ورنکره؟

ډاکټر عبدالرحمن زمانی د تحلیل او نقد په درې مه برخه کی خو تکو زما پام راوړ اووه. اړینه بی بولم چی پره ګه لې ځه تم شم د زمانی په نقد کی د کاکپ له قوله ويل کېږي: «ما تراوسه داسی لاسوند (سنڌ) ندی ليدلی چی بنسکاره کړي چی انګریزان پاچا امان الله خان د سقوط په توطیه کی لاس ولري.»

په دغه باره کی باید د جناب ډاکټر څخه پونستنه وشي چی آیا انتظار لري د برтанوی هند د آرشیف اسناد او مدارک او یا دلندن د موزیم آرشیفونه پخپله حرکت وکړي، او د ۸۰۹۰ کلونو ګرز او خاوری له خپله ئانه لیری کړي، تاسو عالیجناپ ته راسی او ووايی چی هو، مونږ د انگلیس د تو طیو پت اسناد يو، چی ستاسو حضورته مشرف سوی يو، مونږ و ګورئ.

ډاکټر کاکپ څو ځله په خصوصی مجلس سونوکی خپلودوستانو ته ويلی دی چی ما د برтанوی هند ټول آرشیفونه ليدلی دی ترڅو د امانی دولت پر ضد دانګریزانو د تو طیو اسناد لاس ته را پرم، خو دی د اسنادو په کشف بريالي سوی نه دی.

خوزه وايم چه ډاکټر کاک پخپله ادعا کي صادق او رېښتونی ندي، اورښتيا
نه وايي. د دی لپاره زه یو ژوندي شاهد اورښتيا ويونکي پېژنم، چې د کاک
ادعا غلطه ثابتوي. د کابل پوهنتون پخوانی استاد ډاکټر خالق رشید چې
د حامد کرزۍ د حاکمیت په کلونوکی په نوی ډھلی کي، د جواهر لعل نھرو په
پوهنتون کي استاد و، هغه د افغانستان د تاریخ سره ډيره مینه لري او
د افغانستان د ۱۹ او ۲۰ پېړيو د نوی ډھلی د موزیم تخمین سل زره آرشیفي
اسناد د ورکيدلو خخه ژغورلي دي. په تير د سمبر کي یې ما ته په تلفن کي
وویل: چې شاغلی کاک د هند دملی موزیم د آرشیف یوازی او یوازی اته
سندونه لوستلى دی او په آخرکي یې لاسلیک کړي دي، نهم سندي لاندی
لوستلى، که نوموری د اکترنهم لوستلى سند رابنکاره کړ، او زما د ادعا غلطه
ثابته کړه، زه حاضریم د تولو افغانی عالماناو پوها نو په مخ کي خپله
دوکتورا د یپلوم خیری کرم او د هغه خخه بخښه وغواړم، دی باید دا ونه
وايي چې د برتانوی هند ټول آرشیفونه می لیدلی دي، کوم سند می پیدا
نکړچې دamanی دولت پر ضد د انگليس تو طیه بشکاره کړي. دغه یوه بې معنا
اود حقیقت خخه لیری ادعا ده.

زه د استاد خالق رشید په خبرو بشپړ باور لم. ډاکټر خالق رشید یو رېښتيا
ویونکي او وطن پال انسان دي. هغه په تير د سمبر کي د یوی خیږنیزی مقالی
په ترڅ کي (بابا جان) افغانی میرمنی په باره کي چې د خپل عصر د روحا نیت
پا چا وه، وویل: د هند دملی موزیم آرشیف د شلوزر وونه زیات اسناد چې
د افغانستان سیاسی پیښی بیانوی فوتو کاپی کړل او له ځانه سره می راول
اود دوی په ژباره بوخت یم اود غه د افغانستان د ۱۹ او ۲۰ پېړيو تاریخ دي.

دد ډاکټر خالق رشید د دغه خبرو خخه دی پايلی او نتيجې ته ورسیدم چې
ډاکټر کاک اصلأً د تاریخي خیړونو اود تاریخ د مسلک سره علاقه نلري.
دamanی دوری تاریخ د ھیواد د نورو دورو په پرتله زموږ بد تاریخ یوه طلاي
دورة شميرل کېږي، دی نه یوازی کومه علاقه ورسره نلري بلکې له بده مرغه

له هغه سره دېښمنی کوي . او د دغۇ دشمنيyo بىلگى داکتىر زمانى دندى په دريمه برخه کى دلو ستلۇ وردى.

سربيره پردى، داکتىر صاحب كاظم د ۲۰۱۵/۳/۱ د افغان جرمن پورتال په نظرىاتو برخه کى ليكلى دى : «د تاریخ د خىرونکى يو د مەممۇ دندو خخه يا دىوه تاریخ پوه اتكا پرمەعتبرو سرچينو او اخذونو باندى ده، او د اصلى سرچينو تشخيص خنگە چە پورته و ويل سول ، خىرونکى دىسىن داعتبار و تشخيص تە مىكىلەت كى داکتىر زمانى يوه مهمە موضع دكتاب داصلى ماخذ په اپوند دپاچا امان الله حاكمىت تە نوی كتنە دې بحث لپاره مطرح كرى ده . چى دكتاب محتواي ترسو ًال لاندى ده . خوشحال يم چە نن ورخ خىرونکى هيوا دوال په پراخ نظر سره په تاریخى مسایلە کى لاسون دونه او شواهد و پلىتى . چى په دغۇ اسنادو سره تاریخى واقعىتونه را برسيره كىيپى . زە خپلە دھفو كسانو خخه يم چى په كال ۲۰۰۵ کى كله چى ما (زنان افغان زير فشار عنعنه و تجدد) كتاب و كىيىن، پدغە نظر چى هيچ لاسوند په لاس کى نسته چى انگريزان دى دامانى دورى په سقوط كى لاس ولرى ، نيو كە و كە او دليلونه مى و راندى كېل، او لە هەنى ورخى و روسته داکتىر عبد الرحمن زمانى د زيار او زحمت مرهون يم . او د تاریخى معتبر و اسنادو پربىنىت يى پرمحتوا كتاب (بازنگرى دوره امانى و توطىيە هاي انگليس) و كىيىن . او هم يى داكپىر كتاب امانى دورى باندى مستنده مقالە ولېكىلە، زە داکتىر زمانى په ليكىنە او تحليلى ماھىت و يار كوم .»

بل مەم تكى چى پر هغه باندى لېخە تم سەدادى چە كا كە دكتاب په نقد كى دھيوا د خپلوا كى اخىستل دامان الله

زپورتوب او د مشروطە غونبىتونكى د سرىنى د ونواو قربانىو محصول نە گننى . كا كە لېكى : « افغانان دپاچا امان الله په مشرتوب سره د ۳۹ كىلنو و روسته د جنگ او سولى له لارى بىرالى سول او دانگريزانو خخه يى بشپە خپلوا كى ترلاسە كە » (داکتىر زمانى مقالە، دريمه برخه).

دې اکټر کاکر د ۳۹ کلنو د جنگ او سولی خخه مقصد خه دی ؟
 دامیر عبدالرحمن دواکمنی خخه (۱۸۸۰) بیا دامیر حبیب الله خان
 تروژلو (۱۹۱۹)، پوره ۳۹ کاله تیریوی ۳۹ کلونه د دغو دو امیرانو په
 واکمنیوکی دهیواد خپلواکی لپاره له انگریزانو سره کوم جنگ نه دی شوی
 ، خو امان الله خان د جنگ مشرتوب اولا ربونه په غاره واخلي ، مګرولي
 بناغلی کاکر د افغانستان د ۳۹ کلنو د جګرو په رهبری کي دامان الله خان نوم
 اخلي ؟ دا پدي خاطر چي غواړي د مشروطیت غورئنگ چي ډيری قرباني بي
 ورکړي دی بابیزه او بي اهمیته بسکاره کړي او نورو ته دغه پیام ورسوی چي
 دهیواد خپلواکی نه د مشروطیت د غورئنگ د کړنلارو او سربنندونو پایله
 ده او نه دامان الله خان میرنټوب او زړورتوب د انگریزی بسکیلاک په مقابل
 کي .

سریره پر دغه داکټر کاکر د مشروطیت د غورئنگ او بیا د دغه دویم نهضت
 د مخکنی او فعال شهزاده امان الله خان په باره کې پخپل کتاب کې هیڅ ډول
 یادونه نده کړي . په داسی حال کې دهیواد خپلواکی بیله امان الله له نوم
 اخیستلو خخه او بیا دامان الله له نوم اخیستلو پروخت بیله د مشروطیت
 د غورئنگ یادول او بیله د محمود طرزی د یادونی خخه چي د دغه غورئنگ
 په تینګښت او بریاليتوب کې بي اغيزه ناكه ونډه درلوده خو په پاکي کي امان
 الله خان پګړتہ راووت ، بابیزه او نیمګړی کار دی .

داکټر کاکر اصلانه غواړي ووايی چي : پاچا امان الله د مشروطه غونبستونکو
 د مخکنی طرحی سره سم د تاج پوشی په ورځ ۲۸ د فبروری ۱۹۱۹ د مخه تردي
 چي د شور بازار حضرت د سلطنت تاج د پاچا امان الله پر سرکښېږدي ، وي
 ويبل : « دغه تاج په هغه شرط پر سرای بدم چي دهیواد بشپړه خپلواکی ترلاسه
 کړم » او وروسته بې د کابل بناريانته وویل : « لوړۍ د نجیب ملت ټولو خلکو
 ته دغه زېږي او اعلان کوم چي ما د افغانیه سلطنت تاج د خپلواکی او

داغستان د بهرنی او داخلي حاکمیت په نامه پرساییښی دی .»(دوره امانی، داکتر اسدالله حبیب، ص10)

بل تکي، داکټر کاکړ سخت مخالفت د اروا بناد پوهاند حبیبی سره دي، داکټر مخالفت علت د هغه مرحوم سره د هغه ئایه خخه سرچينه اخلي چي بناغلی ډاکټر د خپلی پېبلی او لېکاري په وجه، هیڅکله بی ونشوکړاي د پوهاند حبیبی علمي ئای په علمي تولنو په نړيواله او ملي سطح کي د هغه عالم په ژوند او ترمیینی وروسته و نیسي. او د هغه د حقارت عقده د دخداي بخښلی پوهاند د عظمت په مقابل کي د کاکړ په وزن بی کتابونه ليکلی دي، په هره غونډه کي د اروا بناد حبیبی چي د کاکړ په وزن بی کتابونه ليکلی دي، بد واي او فکر کوي چي د مرحوم حبیبی په بد ويلو سره به دده مقام لوړشی، پداسي حال کي چي داسی نده، د فرهنگي کسانو د محبوبیت میزان او قدر د هغه کس په فرهنگي او علمي کارونو په مقدار پوري اړه لري.

پوهاند حبیبی د خپلو علمي او فرهنگي کارونو له کبله دسيمي په هیوا دونوکی دیوه علمي شخصیت په توګه پیژندل سوی دي او دده د آثارو خخه دسيمي د هیوا دونو خلکو ډیره ګته اخيسته ده. پداسي حال کي چي کاکړ په افغانستان حتى د کابل د پوهنتون په علمي محیط کي دیوه علمي شخصیت په توګه ندي منل سوی.

لنډه دا چي د ډاکټر کاکړ نقد او د کتاب محتوا او د متن تحلیل د هیوا د پوه خیرونکی داکټرزمانی له خوالکه د (بازنګری دوره امانی و توطیه انګلیس) د کتاب پشان، نه یوازی پخپل نوعیت کي بی ساري اثردي، بلکه د دغې مقالی په دریمه برخه کي بی د ډاکټر کاکړ د تاریخ د متخصص لاس او پښی د شاهه خوا ورتولی دي. باید زیاته کړم چي ما ۵۵ کاله د هیوا د تاریخ په لوستلو کي، د افغانستان د علومو اکادمی پوهانو او د پوهنتون د اجتماعي علومو د استادانو په شمول، داسی نقد د اثر د محتوا او د متن تحلیل د مختلفو اسناد و او شواهدو په بنستې د کتاب د نقد په باره کي نه دی لوستلی

، که د داکتیر کاکپه وجود کی دغیرت یوه ذره موجود وي ، باید دخپل دتاریخ دداکتری دیپلوم خیری کرپی اویا دا چی دخپلو تولو ناورو نیتونو سره د دغو تاریخی جعلیاتو ، تحریفاتو او(اوته بوئی) خخه اعتراف و کرپی او د افغانستان دخلکوا د کتاب د لوستونکو خخه بخښه و غواری.

په رحال خدای دی و کرپی چی داکتیر کاکپدا نگریزانو د خوبنی لپاره دهیواد تاریخ نه وي تحریف کرپی !

پای

نام رسنم به از رسنم مسعود فارانی

مقاله ای را در تائید نقد عالی جناب داکتر صاحب عبدالرحمن زمانی خواندم که با قلم پُربار جناب سیستانی صاحب نگارش یافته بود .

قبل از همه عرض شود که نقد داکتر صاحب عبدالرحمن زمانی ، درست با معیار های که لازمه شروط نقد نویسی است تحریر یافته است در یکی از تعاریف نقد آمده که :

"نقد ویرانگری است بمنظور آبادگری" اگر منظور نقد فقط ویرانگری باشد ، آن نقد نیست بلکه بعض است و کینه یا اینکه ریگی در کفش دارد .

نقد در کل وظیفه دارد که باید حقایق کتمان نشوند ، بلکه برای تجلی حقایق تلاش صورت گیرد تا حقایق بیشتر آشکار گردند . نه اینکه نویسنده عمداً حقایق را پنهان کند و با قربانی حقایق در پای دشمنان ، دل دشمنان را خشنود سازد . به این اساس می بینیم که نقد محترم حسن کاکر بر دوره امانی نوع ویرانگری است که برخاسته از بعض و کینه محسوب می شود نه از صداقت و امانت داری ، زیرا در لابلای

نوشته‌ای شان داکتر حسن کاکر خواسته است بدبختانه با غرض نکاتی را کم ارزش جلوه دهد که اهمیت حضورش تا کنون در جامعه ملموس ، نقل محافل ، مستشعر و آفتابی است. این اسناد را هیچ وجودانی بیداری ملی نمیتواند کم بها سازد. زیرا این ارزشها ریشه محکم در باورهای مردم پیدا کرده است. باورهای که با نقد جانبدست آمده‌اند. مشروطیت دوم که تداوم مشروطیت اول است. درین راه آرمانی از خون خود دریغ نکردند. پس کسی که تلاش دارد تا این همه ارزش‌های ملموس و شناخته شده و آفتابی را کمرنگ جلوه دهد ، واضح که آب در آسیاب دشمن ریخته است و از جانب دیگر اینچنین اشخاص غافل از عاقبت کارخویش اند ، زیرا کسی که به حیثیت یک جامعه سری بازی دارد ، متوجه باشد که وقار یک جامعه همچون سلسله جبال ، پا بر جاست و هرگز متضرر نمی‌شود ، اما مغالطه کاری‌ها سبب می‌شوند که دار و نداری شخصیت مغالطه کار را زیر سوال ببرد.

نقد زلال و سازنده جناب داکتر صاحب عبدالرحمان زمانی که شناخت بسیار عمیق از قضایا ، متکی بر اسناد دارند ، بیانگر حقیقت ملموس می‌باشد ، پس خواننده درمی‌یابد که جناب زمانی صاحب درزمینه کاری کرده است که ویرانگری را بمنظور آبادگری اجازه‌گردش قلمداده است. در حالیکه حسن کاکر برعکس ویرانی را برای ویران کردن بهترین دوره تاریخ کشور ، (نهضت اسلامی یا نهضت مشروطیت دوم) دور از انصاف دست به تخریب زده است. برای چه؟ جواب این سوال ، شکوک مختلفه را نسبت به شخصیت حسن کاکر در ذهن خواننده ایجاد می‌نماید.

ناگفته نگذریم که جناب داکتر صاحب عبدالرحمان زمانی با زحمات قابل قدر اسنادی را برای تثبیت حقایق در خدمت جامعه و مورخین راستین قرار داده اند که با ارزش و انکار ناپذیرند. ایشان با بسیار صداقت دین شانرا در برابر مردم ، جامعه و وطن مسئولانه ادا کرده اند.

ثانیاً مختصراً می‌پردازم به توجه و نقد جناب سیستانی که در سطح عالی و سازنده، جانب برق را بخاطر برحق بودن گرفته است تا حقایق، بیشتر جلی نمایان شوند.

اعتبار، آگاهی و نظر صائب جناب سیستانی صاحب که در بخش تاریخ شخص مطرح میباشند، حقیقت سند معتبر زمانی صاحب را بیشتر متجلی میسازد.

فراموش نکنم که اذعان جناب سیستانی درین مقاله اخیر ایشان که برخاسته از صفاتی درونی توأم با صداقت و بزرگی ایشان است، کاری آسانی نیست زیرا اذعان کردن شریفانه جناب سیستانی صاحب از قوت، مناعت و پایداری ایشان خبر میدهد. بخاطریکه هر کس همت انتقاد کردن از خود را ندارد، اما موصوف ازین آزمون با سربلندی، بدرآمده است.

مزید برآن کسانیکه با قلم ایشان آشنایی دارند بیشتر متوجه دو اثر جناب کاکر و جناب داکتر زمانی صاحب شده دلچسپی بیشتر به تفاوت بین تحریف و تعریف پیدا کرده بدنبال یافتن حقایق سعی و تلاش خواهند کرد. اثار با ارزش جناب زمانی صاحب در این زمینه بگونه بسیار عالی جوابگو هستند که دقت بیشتر خواننده را بخود جلب میکند. این دقت، خواننده را وادار میسازد تا به قلم توانای جناب داکتر زمانی سراحت رام فرود آورد.

متاسفانه جناب حسن کاکر، کاری کرده است ناسنجیده زیرا هر ابجد خوان تاریخ از حقایق تاریخی که هنوز در آریشف سینه بسیاری از خانواده‌ها ثبت و محفوظ است و همچنان بیاد دارند حکایات و روایات چشم دید پدران شان را که بگوش خود شنیده بودند، زیرا یک نسل قبلی، همه چیزهای را که بچشم سر دیده ه بودند با امانت داری و با شوق و ذوق قابل وصفی منحیث مفاحر جامعه به فرزندانشان صادقانه انتقال داده اند. یعنی این خبر بزرگ هنوز هم منحیث تاریخ گستردگی در بین مردم حضور دارد و تادری نشده نیازی به کتابت مبرم نشده و نیست بخاطریکه اکثریت افغانها از وقایع آگاه

میباشد ، مگر متاسفانه که کاکر صاحب به این حقیقت توجه نکرده و به این نکته پی نبرده است موضوع گمان کرده است که با مغالطه کاری میتواند جامعه را مغز شویی کند.

بد بختانه چاهی را که مغرض برای مدفعون کردن سربداران نهضت امانی و نهضت والای مشروطیت دوم کنده بود تا آنهمه شهامت ، دلیری و از خود گذری و مفاخر را مثل گورهای دسته جمعی زیر خاک پنهان کند و خودش آهسته از کنار آنها بگذرد ، تصور واهی است . زیرا چنین اشخاص قادر به پیاده کردن نیت نا سالم شان نشده بلکه خودش را خود با خفت در چاه کنده شده اند اخته است ، این کار حسن کاکر کار نادرست است . متاسفانه کاکر صاحب این اصل اساسی را تا کنون توجه نکرده اند که :

کسی را که دولتزده باشد قابل تشویش نیست : بقول شاعر :

رعیت زمین و سلطان درخت بماند زمین و نماند درخت

آنچه که شدیداً قابل تشویش است اینست که شخص ، ملت زده نشود . زیرا از ملت زدگی بدر شدن امر ناممکن است . کار ناصواب جناب حسن کاکر سبب شد ، تا ضرب المثل معروفی را برای خواننده تداعی کند که :

نام رستم به از رستم

پایان

باید در انتظار جواب پوهاند صاحب کاکر باشیم

دکتر سید خلیل الله هاشمیان

دکتر صاحب عبد الرحمن زمانی بچنان کشف مهمی در رشتۀ تاریخ موفق گردیدند که یک گوشۀ مهم تاریخ افغانستان را درخشنان گردانید . این داستان ازینقرار است : قبل اجنباب پوهاند محمد حسن کاکر کتابی نوشته

بود بزبان پشتونی تحت عنوان "دپاچا امان الله خان و اکمنی ته یوه نوی کتنه" که یک کاپی آنرا بمن نیز لطف نموده بودند و من تقریظ مختصری در معرفی این کتاب در مجله آئینه افغانستان نشر کرده بودم .پوهاند صاحب کاکر که یک مؤرخ مسلکی و نامدار میباشندو مدعیات نوی با رتباط واقعات دوره امانی و سقوط دولت امانی درین اثرگنجانیده که از آن جمله خیانت و بیوفایی رجال بزرگ دولت بشمول مرحومین محمد ولیخان دروازی و غلام صدیق خان چرخی به ولی نعمت شان شاه امان الله خان میباشد .پوهاند صاحب کاکر برای افشاری مدعیات کتاب خود به اثری استناد کرده که گویا بقلم "علی احمد خان مومند از غزنی، منشی دربار شاه امان الله " نوشته شده باشد .دакتر صاحب زمانی میگوید که او چند بار از پوهاند صاحب کاکر تقاضا کرد تا این اثر را بطور عاریت برایش یدهد، اما پوهاند صاحب کاکر تقاضای او را نپذیرفته است.

دакتر صاحب زمانی همیشه با اخلاص و احترام از پوهاند صاحب کاکر یاد کرده و من در محفل ماه جنوری سال 2012 در شمال کلفورنیا حاضر بودم که داکتر صاحب زمانی چیزهایی ازین قبیل گفت :پوهاند کاکر یگانه کسی است که در رشته تاریخ از پوهنتون لندن (Ph.D گرفته و در آرشیف های مختلف در چند کشور اسناد تاریخی افغانستان را مطالعه کرده است... چند سال درین میان گذشت تا اینکه درین اوخر داکتر صاحب زمانی اصل سندی را از آرشیف هند بر تانوی بدست آورد که مؤلف اصلی اثر مندرج در کتاب پوهاند صاحب کاکر علی احمد خان مومند منشی دربار شاه امان الله نبوده، بلکه یک جاسوس انگلیس از مسلمانان هندوستان بنام (شیخ علی محبوب) بوده است .شیخ علی محبوب در دوره سفارت (سفیر همفریز) در کابل بحیث عضو مهم سفارت انگلیس موظف امور استخبارات و شخص معتمد دولت انگلیس بوده که پول زیادی برای توزیع بمدم قبایل و دشمنان امان الله خان بدسترس

او گذاشته میشده است. این شخص که درسفارت کابل یک ریش هم میگذاشت، بعد از سقوط دولت امانی بپاداش خدمات بسیار ارزنده اش برای انگلیس، بحیث پولیتیکل ایجنت ایجنستی خبر مقرر شده و یک عکس او را داکتر صاحب زمانی نشر کرده که در عهده مهم دره خبر ریش خود را تراشیده است قابل تذکر است که در تمام مدت استعمار انگلیس در هند برتانی، در رأس ایجنستی - خبر یک منصبدار عالیرتبه انگلیس مقرر میبوده، اما شیخ علی محبوب آنقدر خدمات برجسته به انگلیس انجام داده که حساس ترین چوکی را در ضلع (شمال غربی North West - Frontier) به او که یک مستخدم هندی بود، سپرده بودند.

داکتر زمانی سند اصلی، یعنی رساله ایکه شیخ علی محبوب یعنوان (سقوط افغانستان) (بزبان فارسی نوشته بود و یک منصبدار انگلیس بنام کپتان گیرلنگ اسکات آنرا در سال 1930 از فارسی به انگلیسی تحت عنوان The Fall of Afghanistan ترجمه کرده، این سند را پیدا کرده و تا کنون سه مقاله در ویب سایت وزین افغان جرمن آنلاین - درین باره، با اسناد غیر قابل انکار از آرشیف معتبر هند برتانی، نشر نموده که در بین مؤرخین و دانشمندان افغان غوغایی را بربا ساخته و مقالات زیادی به تقدیر از کشف داکتر زمانی نشر شده اند. در حالیکه مدعیات و اسناد داکتر صاحب زمانی کاملاً قابل باور میباشند، اما از آنجائیکه قد ما گفته اند انسان هر قدر عالم و صاحب تدبیر باشد، باز هم ارسه و خطاب عاری بوده نمیتواند و من یکسال قبل در بحث بیدل شناسی این بیت حضرت بیدل را مثال آورده بودم که میگوید:

هیچ عاقل نزند تیشه بپای آرام
از بهشتی که برون آمده آدم نیست؟

(اینکه مردم می پندارند که هیچ شخص عاقل پای جور خود را با تیشه نمیزند، آیا این حضرت آدم نبود که از بهشت رانده شد؟ حضرت آدم پیغمبر و عاقل بود، اما اشتباه کرد واژبهشت برون رانده شد !!!)

مقصد من اینست که یک استاد نامدار تاریخ مانند داکتر صاحب کاکر هم عاری از خطأ و اشتباه بوده نمیتواند من او را می شناسم و یقین دارم این جرأت را دارد که از اشتباه خود معذرت بخواهد. من با پوهاند داکتر حسن کاکر و پوهاند داکتر عثمان روستار تره کی بعد از پیاده شدن عساکر روسی با غفغانستان، در جبهه مبارزین ملی متشكل از استادان و محصلین پوهنتون کابل یکجا کار می کردیم آمر ارتباطی من داکتر حسن کاکر بود و آمر ارتباطی او داکتر روستار تره کی بود کارها و فعالیت‌ها، یعنی تماس با مردم و جلب هرچه بیشتر افغانهای قابل اعتماد، تقسیم شده بود -- در همان محیط تحت تعقیب پوهنتون وهم در جاهای دیگر ما باهم میدیدم و مبادله اطلاعات و اوامر صورت میگرفت - این مبارزه موفقانه تا مدت یکسال دوام کرد تا اینکه یکی از همکاران من با ترجمه انگلیسی شبنامه‌ها و اخبار مبارزات کابل که آنرا من ترجمه کرده بودم، دستگیر شد (ترجمه شبنامه‌ها با انگلیسی و توزیع آن بسفارات خارجی در کابل وظيفة من بود) من در مارچ 1980 از کابل فرار کردم متعاقب ۱ پوهاند کاکر و پوهاند تره کی تحت تحقیق و شکنجه قرار گرفته و مدت پنج سال در زندان پل چرخی بسر برداشت. پوهاند صاحب داکتر کاکر یک مبارز ملی است که بخاطر یک اشتباه تاریخی نباید تحت تنقید و موافذه قرار گیرد.

پوهاند داکتر کاکر قبل از نیز در یک مورد مربوط به تاریخ مرتکب اشتباه شده بودند که گله شخصی من در آن مورد تا امروز تلافی نشده است: در سال 2011 کتابی تألیف کردم تحت عنوان "تحقیقی پیرامون سوابق تاریخی و موقوف حقوقی قرارداد و خط دیورند" این کتاب را قبل از نشر بیک تعداد دانشمندان بشمول استاذ تاریخ پوهاند صاحب حسن کاکر برای نقد و

تقریظ ارسال کردم. پوهاند کاکر از نوشتمن تقریظ معذرت خواست، اما دانشمندان افغان از قبیل جناب استاد محمد اسحق نگارگر، جناب استاد داکتر سید عبدالله کاظم، جناب استاد داکتر روزتارته کی، جناب استاد عبدالعلی نور احراری و جناب داکتر رحمت ربی زیرکیاره رکدام تقریظی برآن نوشتند که در قسمت اول این کتاب چاپ شده اند.

چند ماه بعد برای معرفی این کتاب مجلسی در شمال کلفورنیا دایر کردم که حدود صد نفر بشمول پوهاند صاحب حسن کاکر، داکتر صاحب سید عبدالله کاظم؛ داکتر صاحب زمانی، آقای داود مومند و یکعددی دیگر از اهل خبرۀ شمال کلفورنیا اشتراک ورزیده بودند. من اسناد حد بخشی و علامه گذاری خط دیورند را که درین اثر تاریخی از جلد سوم سراج التواریخ تالیف مرحوم فیض محمد کاتب هزاره اقتباس شده بود به مجلس گزارش دادم. بعد از بیانات من پوهاند داکتر کاکر سخنرانی کرد و مدعیات کتاب مرا که گویا امیر عبد الرحمن خان برضاء و رغبت خود خط دیورند را به انگلیس ها فروخته، غیر مستند و غیر قابل قبول خواند. وقتی حاضرین مجلس ازاو سوال کردند که فیض محمد کاتب همه واقعیت های مندرج این کتاب را بقلم امیر عبد الرحمن خان در جلد سوم سراج التواریخ نگاشته است، شما درین مورد چه میگوئید؟ داکتر صاحب کاکر گفتند: "این جلد سوم سراج التواریخ که درین کتاب بالای آن استناد شده، جعلی و ساختگی است..." حاضرین دیگر سوال نکردند.

بعد از آن من در شمارۀ بعدی مجله آئینه افغانستان نوشتتم که هنگامی که داکتر صاحب کاکر تیزس داکتری خود را در لندن بالای دورۀ سلطنت امیر عبد الرحمن خان مینوشت، در آنوقت تنها جلد اول و دوم سراج التواریخ چاپ شده بود که داکتر کاکر از آن استفاده کرده و چون جلد سوم را (که در دورۀ جهاد چاپ شده) ندیده، بطور غیر واقعیت‌انه و غلط نتیجه گیری کرده است بنابر آن او حق داشت که بدفاع از تیزس داکتری خود بگوید که

جلد سوم سراج التواریخ جعلی و ساختکی است داکتر صاحب کاکر
درمورد این اعتراض من تا امروز جواب نداده است.

با ذکر مراتب فوق در مورد اتهامات واردہ برپوھاند داکتر حسن کاکر باید
منتظر جواب خود او باشیم و البته بنظر من پوھاند صاحب کاکر مکلف
بدادن جواب میباشد.

شناخت من از شاغلی داکتر صاحب کاکر

محمد داود مومند

این جانب از زمانیکه داکتر صاحب کاکر به شمال کلیفورنیا منتقل
گردیدند با ایشان از نزدیک معرفت و اشنایی حاصل نمودم و بارها از
صاحبت و مجالست شان اکتساب تلذذ نموده ام. داکتر صاحب از نظر
فزیکی یک شخص میانه قد و دارای جسامت میانه میباشد. رنگ جلدش
مايل به سفیدی است مانند اینکه مخلوطی از رنگ گندمی شرقی و رنگ
متمايل به سفید اروپایی باشد . موهای سرش سفید و دایم عینک ذره
بیشی به چشم دارد . وی یک آدم خوش سیما و دارای قواره نورانی میباشد .
کاکر صاحب با وجودیکه از نظر سن و سال شاید نزدیک به نود سال باشد
ولی از یک صحت فوق العاده عالی برخوردار بوده دارای حافظه قوی و
از دید نورمال چشم برخور دار است . چشم بد دور . وی از نظر هیأت
ظاهری به یک شخص متفکر و فیلسوف شباخت دارد.

داکتر صاحب ادم خوش صحبت - ظریف و بذله گو میباشد وی آدم مهمان
نواز بوده و آرزو دارد دائم در مجمع دوستان حضور داشته باشد . در
مجموع داکتر صاحب از یک شخصیت جذاب برخوردار است . وی خود
را دائم به تمام مجالس و محافل سیاسی - ثقافتی عروسی ها و مراسم
ترحیم میرساند . به سخن رانی در محافل علاقه خاصی دارند و معمولاً

سخن رانی شان طولانی و بعض‌آ خسته کن میباشد. وی آهسته و آرام و شمرده صحبت میکند و از تبارز احساسات اجتناب میورزند. داکتر صاحب کاکر در زمرة داکتر صاحب نورزوی - داکتر صاحب کاظم داکتر صاحب کوچی و مورخ جوان و موشگاف داکتر صاحب عبدالرحمان زمانی از زمرة قلم بدستان و سیمای روشناس شمال کلیفونیا به شمار میرود.

خانم داکتر صاحب کاکر بی بی مریم یک زن نهایت مهربان با احساس و وطندوست است. بی بی مریم کاکر از حال اسفناک و رقت بار میرمن ها در کشور ما سخت رنج میبرد. میرمن کاکر در قسمت صنایع دستی از استعداد فراوان برخور دار است. ناگفته نماند که مریم کاکر وظیفه درایوری کاکر صاحب را هم به عهده دارد ورنه بیچاره کاکر صاحب چی میکرد؟ خداوند سبب ساز است. فرزندان داکتر صاحب از شروع حکومت حامد کرzi به افغانستان رفتند. فرزند کلان شان به نام کاوون جان چندین سال مشاور حامد کرzi بود. همه شان به مشاغل مختلف اشتغال داشته و قرار معلوم دارای عواید سرشاری هستند. اگر اشتباه نکرده باشم کاکر صاحب بالغ بر بیست جلد کتاب به رشته تحریر کشیده است. من باری به ایشان بیشنهاد نمودم که با این سابقه اکادمیک که دارند بهتر خواهد بود که در یکی از پوهنتون های این منطقه وظیفه تدریس را به عهده گیرند و در معرفی تاریخ وطن خود مصدر خدمات بیشتر گردند.

ولی کاکر صاحب بوظیفه نوشتن کتب در منزل علاقه بیشتر داشته و تا امروز به همین مشغله دوام داده اند. کاکر صاحب در قسمت آراء و نظریات خود به سویه نصوص آسمانی مصر است و هر نوع مجاجه کنگاش و ارایه ادله در برابر نظریات شان بی فایده و ابرام مزید برآن ممکن به بد بینی و کدورت شان بینجامد. موصوف در ارایه نظریات سیاسی نهایت محافظه کار بوده و به قول خود شان نمی خواهند برای خود دشمن تراش کنند.

کاکر صاحب برخلاف اکثریت نزدیک به اتفاق ملیگرایان و روشنفکران از اول تا آخر در حمایت حکومت حامد کرزی باقیماند. کاکر صاحب از نگاه طرز تفکر فلسفی به فلسفه ایدیالیزم اعم از سوبیثکتیف یا ابژکتیف اعتقاد نداشته و موجودیت شعور را در ماده تصدیق مینمایند.

کاکر صاحب به اعلیحضرت محمد ظاهر شاه و استاد پژواک چندان نظر مساعدی نداشته و شاهد موقف شان در زمینه می باشم . باری هم جناب شان در مورد علامه عبدالشکور رشاد گفتند که موصوف به استثناء علم عروض در بقیه علوم بی سواد بودند. کاکر صاحب به مورخ و نویسنده توانای کشور مرحوم میر غلام محمد غبار اعتقداد فراوان داشته و کرکتر مرحوم غبار را از نگاه استواری-متانت و وقار به کرکتر زعیم و مفکر بزرگ بستون تبار محمد گل بابا مقایسه نمود.

کاکر صاحب شاید یگانه مؤرخ پشتون تباری باشد که در « بابا » مانند بعضی مؤرخین دری زبان از استعمال کلمه در مورد بنیان گزار افغانستان نوین « درانی » مورد احمد شاه بابای کبیر خود داری نموده و به استعمال کلمه مصراًند. من باری در منزل یکی از دوستان از جناب شان در مورد سوال نمودم کاکر صاحب در جواب برایم فرمودند که استعمال کلمه بابا در مورد شان به آفاقیت من صدمه میرساند. متأسفانه این کم سواد یعنی نگارنده این سطور تا امروز بدرک فرموده کاکر صاحب موفق نگردیده ام. ناگفته نماند من شنیده ام که کاکر صاحب یک کتاب نایاب خاطرات سردار محمد ایوب خان غازی را از سالیان متمامی در اختیار دارند اگر این افواه حقیقت داشته باشد امیدواریم جناب شان محتویات این کتاب را از طریق ویب سایت افعان جرمن انلاین در دسترس هم وطنان خود قرار دهند. در طول سالیان متمامی معرفتم با ایشان مطلب حیرت انگیزی که از زبان کاکر تقریباً مدت هشت سال قبل شنیدم این بود که کاکر صاحب ادعا نمود که حضرت سید جمال الدین اصلاً از ایران است نه از افغانستان. نمی دانم کاکر

صاحب به حیث یک مورخ متبحر و نابغه و عاشق و مجنون افتخارات
تاریخی وطن روی چه دلایل

همچو ادعای را مینماید که موجب تحریر فراوان انسان میگردد. در اخیر این
مقال برای شان طول عمر بیشتر و صحت کامل آرزو مینمایم.

پای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library